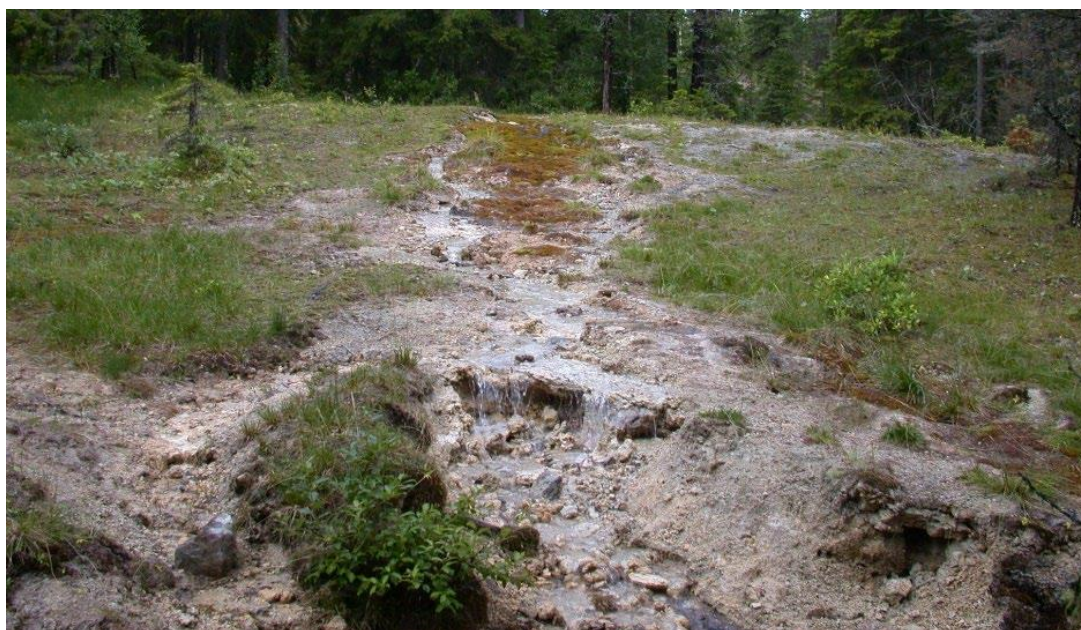




Beslut om revidering och utökning samt fastställande av skötselplan för Fillstabäckens naturreservat

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Fillstabäcken
Natura 2000-område:	Fillstabäcken SE0720091
Kommun:	Östersund
Län:	Jämtlands län
Lägesbeskrivning:	Omkring 600 meter sydost om Fillsta och 6 kilometer sydväst om centrala Östersund
Centrumkoordinater:	N: 7001381 E: 477143 (SWEREF99 TM)
Fastigheter:	Del av Fillsta 1:2, Fannbyn 1:8 och 1:13
Markägare:	Enskilda markägare
Förvaltare:	Länsstyrelsen Jämtlands län
Totalareal:	37 hektar, varav 36,9 hektar produktiv skogsmark. Av de 37 hektaren utgörs 15,3 hektar av naturreservatsområdet från 1982.





Innehållsförteckning

Länsstyrelsens beslut.....	3
Syftet med naturreservatet.....	3
Skälen för beslutet	4
Beskrivning av området.....	4
Föreskrifter och undantag.....	6
Beskrivning av ärendet	10
Ärendets beredning	10
Synpunkter på förslaget till beslut.....	11
Länsstyrelsens bedömning och motivering	12
Bedömning av naturmiljön	12
Motivering av utökning av naturreservatet.....	13
Motivering av syfte och föreskrifter	13
Motivering av upphävande av befintligt naturreservatsbeslut	15
Naturvärdesinventeringar	16
Bedömning av förenlighet med riksintressen, kommunala planer och övriga bestämmelser	16
Naturreservatets effekt på ekosystemtjänster	17
Konsekvensutredning	18
Medverkande beslutsmöte	18
Upplysningar	19
Bilagor.....	21
Bilaga 1. Beslutskarta Naturreservatet Fillstabäcken	22
Bilaga 2. Översiktskarta Naturreservatet Fillstabäcken.....	23
Bilaga 3. Underhåll av väg	24



Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen i Jämtlands län förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som utmärks på bifogad beslutskarta, bilaga 1, som naturreservat med nedan angivna syfte. Naturreservatet ska ha den geografiska omfattning som framgår av beslutskartan och som mäts in och märks ut i fält.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen i Jämtlands län (Länsstyrelsen) med stöd av 7 kap. 5, 6, och 30 §§ samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna skäl och föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

Beslutet om bildande av naturreservatet inbegriper beslut av skötselplan. Länsstyrelsen i Jämtlands län fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 4, för naturreservatets långsiktiga vård. Naturreservatets förvaltare ska vara Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Naturreservatets namn ska vara **Fillstabäcken**.

Länsstyrelsen upphäver samtidigt med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken Länsstyrelsens beslut den 10 maj 1982 (dnr 11.111-2399-75) om bildande av naturreservat med föreskrifter och skötselplan. Beslutet upphör att gälla i och med att detta beslut (dnr 511-8315-2024) vunnit laga kraft.

Beslutet riktar sig till var och en samt fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom naturreservatsområdet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och utveckla biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Det välutvecklade kalktuffområdet samt områdets kalkbarrskogar, mindre vattendrag, rikkärr, gräsmarker och andra ingående naturmiljöer med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska uppnås genom att kalktuffområdet, rikkärren, vattendragen och delar av skogen med dess flora och fauna i huvudsak får utvecklas fritt. Detta i kombination med återinförande av utmarksbete och/eller slåtter i kalkbarrskog och kraftledningsgator samt viss utglesning av träd som kan behövas för att skapa möjligheter till utmarksbete, utveckla en stormfast skyddszon och för att bibehålla/skapa ett solgenomsläppligt lucköppet trädskikt. Biotopvårdande åtgärder i vattendragen och hydrologisk restaurering av dikad mark kan komma att utföras om



behov påvisas. Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv samtidigt som utpekade naturvärden skyddas från slitage.

Syftet är samtidigt att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekade att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet.

Skälen för beslutet

Naturresevatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Ett mycket väl utvecklat kalktuffområde.
- Kalkbarrskog med både gran och tall med lång trädkontinuitet.
- Den artrika fungan med flera hotade mykorrhizasvampar.
- Naturskogsartad barrblandskog.
- Mindre vattendrag som är viktiga lek- och uppväxtområden för öring och harr som vandrar upp från Storsjön.
- Naturupplevelser i ett spektakulärt och tätortsnära besöksmål.
- Hävdgynnad svamp- och kärlväxtflora.
- Kalkgynnad kärlväxtflora.
- Intressant artsammansättning med stor förekomst av naturvårdsarter.
- Natura 2000-livsmiljötyper: mindre vattendrag (3260), kalktuffkällor (7220) och näringsrik granskog (9050).
- Natura 2000-arter: otandad grynsnäcka (1015) och violett guldvinge (4038).

Beskrivning av området

Naturresevatet är beläget cirka sex kilometer sydväst om Östersund på södra sidan av Vallsundet vid byn Fillsta. Fillstabäcken rinner norrut genom naturresevatet. Längst i norr är höjden över havet cirka 320 meter och de högsta partierna i söder når drygt 380 meter över havet. Berggrunden består av siltsten och jordarten är lerig morän. I Fillstabäckens rinnande vatten består den ljusa botten av både kalkbleke (kalkslam) och kalktuff. I bäckens strömpartier består botten av kalktuff som bildats i anslutning till kiselalgen *Didymosphaenia geminata*. På land avsätts kalken i vegetationen som sakta kapslas in i en gråvit beläggning.

Området är 37 hektar stort. I Fillstabäckens övre delar har en kalkvattenkälla under cirka 5000 år avsatt ett mycket väl utvecklat kalktuffområde – den så kallade Fillstatuffen. Tuffen är kupolformad och är omkring 30 meter lång och 25 meter bred. Troligen är den en av Sveriges största oexploaterade tuffkupoler. Denna miljö är lämplig för blötdjur med specifika krav på livsmiljö. Såväl otandad grynsnäcka (*Vertigo genesii*) som kärrpuppsnäcka (*Pupilla alpicola pratensis*) är funna i naturresevatet. De är upptagna på den svenska rödlistan som nära hotade (NT).



I sydväst kantas vattendraget Fillstabäcken av artrika kärrsluttningar och barrskogsbestånd. På östra sidan av bäcken finns partier med likåldrig cirka 50-årig talldominerad skog. Sydväst om tuffkupolen finns ett mindre naturskogsartat område med grandominerad barrblandskog. Generellt är skogen i naturreservatet präglad av den kalkhaltiga marken vilket visar sig i den artrika och speciella kärlväxtfloran och fungan av mykorrhizasvampar. Kalkkrävande kärlväxter som förekommer i området är bland annat majviva (*Primula farinosa*), björnbrodd (*Tofieldia pusilla*), brudsporre (*Gymnadenia conopsea*), flugblomster (*Ophrys insectifera*), kung Karls spira (*Pedicularis sceptrum-carolinum*), jämtstarr (*Carex lepidocarpa* subsp. *Jemtlandica*) och knagglestarr (*Carex flava*).

I sydost rinner Svindalsbäcken som sedan mynnar ut i Fillstabäcken i naturreservatets centrala delar. Skogen närmast bäcken har gamla träd och ett fuktigt mikroklimat. Här har den starkt hotade (EN) arten trådbrosklav (*Ramalina thrausta*) noterats. Längre bort från bäcken är skogen påverkad av skogsbruk men viss trädkontinuitet kan finnas. Sådan kalkbarrskog med trädkontinuitet kan hysa många sällsynta och rödlistade marksvampar även om skogen har få gamla träd och lite död ved.

Den norra delen av naturreservatet utgörs av kalkbarrskog med både gran och tall. Skogen har ett mycket artrikt svampsamhälle med en mängd arter som är karaktäristiska för kalkbarrskogar. Totalt har över 40 rödlistade marksvampar hittills noterats i området varav över 20 kategoriseras som hotade (VU eller EN).

I området finns också artrika gräsdominerade marker i kraftledningsgator, längs stigar och i gläntor. Dessa gräsmarker är tillsammans med de kalkrika kärren lämpliga livsmiljöer för den starkt hotade fjärilen violett guldvinge (*Lycaena helle*) och dess värdväxt ormmot (*Bistorta vivipara*) som båda finns i området. Även den starkt hotade kärlväxten fältgentiana (*Gentianella campestris* subsp. *Campestris*) har tidigare funnits i området men det är oklart om den fortfarande finns kvar.

Den del av vattendraget Fillstabäcken som ingår i naturreservatet var under mer än 100 år avskuren från utloppet i Storsjön av en damm som fanns i norra delen av området. Dammen var en del av en sågverksanläggning som uppfördes kring år 1900. Den revs 2023 för att undanröja det vandringshinder för vattenlevande organismer som dammen utgjorde. Nu när dammen är riven bedöms Fillstabäcken ha mer än fem kilometer fina lek- och uppväxtområden för öring (*Salmo trutta*) och harr (*Thymallus thymallus*) som vandrar upp från Storsjön. I biflöden tillkommer ytterligare vattendragssträckor möjliga för lek- och uppväxtområden.

Spår av tidig mänsklig aktivitet finns i form av en kolningsgrop inom naturreservatet och en järnframställningsplats strax utanför. Längst i syd på östra sidan bäcken finns ett cirka två hektar stort område som avverkades för ungefär 30 år sedan och nu består av ungskog. Cirka 100 meter söder om kalktuffkupolen finns ett mindre system av diken på östra sidan av bäcken. Naturreservatet ingår i Njaarke samebys vinterland, vårvinterland och samebyns totala betesområde.



Det unika kalktuffområdet och det tätortsnära läget gör Fillstabäcken till ett populärt utflyktsmål. En parkering finns i anslutning till naturreservatet och flera stigar löper genom området. Vid Fillstatuffen har spänger och informationstavlor placerats ut som möjliggör för besökare att ta del av området utan att den känsliga miljön förstörs.

En mer omfattande beskrivning samt artförteckning finns i skötselplanen, bilaga 4.

Föreskrifter och undantag

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet ska nedan angivna föreskrifter gälla för naturreservatet.

För föreskrifter och undantag markerade med * finns ett förtydligande under rubriken "Förtydligande av föreskrifter och undantag" nedan.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

A-föreskrifterna anger begränsningar i vad markägare och andra med särskild rätt (så som jakträttshavare, innehavare av servitut, med flera) får göra på den del av fastigheten som ligger inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra lagar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. utföra skogsvårds- eller skogsskötselåtgärder, eller på annat sätt fälla eller skada träd och buskar, samt flytta eller upparbeta stående och liggande döda träd eller delar av träd,
2. uppföra byggnad eller annan anläggning, till exempel vindkraftverk, mast, antenn, luft- eller markledning, bro, spång eller jakttorn,
3. utöka befintlig byggnad eller annan anläggning,
4. anlägga väg, skoterled, uppställningsplats för fordon eller liknande anläggningar,
5. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller liknande, annat än tillfällig skyltning (högst två veckor) i samband med jakt,
6. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning,
7. spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, utföra någon annan typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag,
8. avleda grundvatten, vatten från vattendragen eller andra källor samt dika, kulvertera dike, rensa dike, dämna, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållande,
9. sätta ut, så eller plantera arter av något slag,
10. tillföra kalk eller andra växtnäringsämnen, använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
11. framföra motordrivet fordon i terräng.



B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla

B-föreskrifterna anger vilka förvaltningsåtgärder Länsstyrelsen ska ha möjlighet att genomföra inom naturreservatet.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar anläggs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatets yttergränser enligt gällande anvisningar,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor vid kalktuff markerad på karta, bilaga 1,
3. underhåll av vandringsled inklusive spänger och andra förstärkningsåtgärder, enligt karta, bilaga 1,
4. bete och slåtter i befintliga kraftledningsgator enligt karta, bilaga 1,
5. skogsbete med nödvändiga åtgärder, såsom röjning av stängselgata, uppsättning och tillsyn av stängsel, kapning och flyttande av vindfällan där så är nödvändigt samt framförande av motorfordon i terräng i samband med åtgärder inom områden markerade i karta, bilaga 1,
6. utglesande huggning, luckhuggning och uttransport av yngre till medelålders träd inom områden markerade i karta, bilaga 1,
7. borttagande av igenväxningsvegetation, vindfällan och mindre träd på kalktuffkupolen som är markerad på karta, bilaga 1,
8. återställning av vattendragets naturliga strukturer, vilket inbegriper urtag av sten i strandkanter samt tillförsel av lekgrus, död ved, sten och block och nödvändig körning med erforderliga arbetsfordon under arbetets gång,
9. hydrologisk återställning som till exempel igenläggning av diken, inklusive nedtagning av träd, borttagande av igenväxningsvegetation samt annat som kan behöva göras gällande hydrologisk återställning i område markerat på karta, bilaga 1, *
10. bekämpning av för området främmande arter,
11. undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden,
12. begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre genom fällning och barkning av färskt angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Fällda träd ska i första hand lämnas i naturreservatet men fällda färskt angripna träd kan i undantagsfall transporteras ut om områdets prioriterade bevarandevärden påtagligt hotas.



C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

C-föreskrifterna anger begränsningar i vad alla och en var får göra inom naturreservatet.

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. gräva upp växter, plocka mossor, blommor, lavar och vedlevande svampar eller skada växande träd, buskar eller döda träd (torrakor och lågor) eller annan död ved,
2. klättra i boträd, uppehålla sig, eller flyga drönare, nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in ryggradslösa djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet. Detta med undantag för jakt och fiske enligt gällande lagstiftning,
3. göra åverkan på mark, berg, block och bottnar i vattendrag,
4. sätta ut, så eller plantera arter av något slag,
5. göra upp eld,
6. cykla inom område markerat på karta, bilaga 1,
7. framföra motordrivet fordon i terräng.

Generella undantag

Generella undantag anger vilka åtgärder som får genomföras i naturreservatet trots förbuden som anges i A- och C-föreskrifterna.

A- och C-föreskrifterna ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs, inklusive framförande av motordrivna fordon i terräng, för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- b) sameby att bedriva renskötsel i enlighet med gällande lagstiftning
- c) räddningstjänst, sjukvårdstjänst eller polis att utföra sina uppgifter i samband med utryckning eller verksamhetsutövning,
- d) länsstyrelse och kommunala tjänstepersoner att om nödvändigt framföra motordrivet fordon,
- e) framförande av motordrivet fordon i terräng med stöd av licens- eller skyddsjaktsbeslut, inklusive uttransport av vilt,
- f) framförande av motordrivet fordon vid efterbevakning efter brand,
- g) underhåll av befintligt jakttorn eller att på samma plats ersätta ett gammalt jakttorn med ett nytt,
- h) transport av fälld björn, älg, hjort och vildsvin med stöd av terrängkörningsförfordningen där fordon, hastighet och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador,
- i) markägare och innehavare av särskild rätt att omhänderta vindfällda träd i anslutning (20 meter från leden på vardera sida) till befintlig vandringsled och



- i kraftledningsgator inom område markerat på karta, bilaga 1, inklusive att använda lättare terränggående fordon,
- j) röjning av buskar och mindre träd i syfte att upprätthålla rågångar mellan fastigheter och vid underhåll av stängsel,
 - k) underhåll och förbättring av befintlig brukningsväg och bro som markerats på karta, bilaga 1,
 - l) framföra motordrivet fordon på befintlig brukningsväg som anges i undantag k) i samband med skogsbruksåtgärder,
 - m) normalt underhåll av befintliga vägar som gränsar till naturreservatet och som finns markerade på karta, bilaga 1, innebörden av normalt underhåll av väg förklaras i bilaga 3,
 - n) rättighetshavare att genomföra besiktning och utföra normalt underhåll av befintliga kraftledningar, markerade på karta bilaga 1, enligt ledningsrätt, servitut eller markupplåtelse som är gällande vid detta besluts ikraftträdande, och att vid dessa tillfällen framföra nödvändigt motordrivet fordon i terräng,
 - o) Länsstyrelsen Jämtlands län att till och med den 5 januari 2033 utföra åtgärder med anledning av genomförd dammutrivning och som preciseras i Mark- och miljödomstolens dom i mål M 1373-22 meddelad den 15 december 2022.

Tillståndspliktiga undantag

Trots bestämmelser enligt A- och C-föreskrifterna är det efter tillstånd från Länsstyrelsen tillåtet att genomföra de åtgärder som listas nedan.

Efter tillstånd från Länsstyrelsen ska A och C-föreskrifterna heller inte utgöra hinder för:

- p) bekämpning av främmande arter,
- q) uppförande av jakttorn på ny plats,
- r) skötsel av forn- och kulturlämningar,
- s) genomförande av vetenskapliga undersökningar som innefattar insamling av arter eller har annan påverkan på naturmiljön,
- t) att fälla träd och buskar om de är till hinder för befintlig luftledning eller farliga för dess säkerhet, enligt ledningsrätt, servitut eller markupplåtelse som är gällande vid detta besluts ikraftträdande.

Förtydligande av föreskrifter och undantag

* Föreskrift B9 ovan ger inte förvaltaren rätt att genomföra åtgärder som påverkar hydrologin utanför naturreservatet utan markägarnas tillstånd. Innan åtgärd genomförs ska en hydrologisk utredning ske för att klargöra om mark utanför naturreservatet påverkas. Åtgärder enligt B9 kräver också i de flesta fall tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.



Jakt och fiske

Jakt och fiske regleras inte i naturreservatets föreskrifter. Jakt får ske enligt Jaktlag (1987:259) och Jaktförordning (1987:905). Fiske får ske enligt gällande lagar och bestämmelser för fiskevårdsområdet. Uttransport av fäلت vilt får ske enligt undantag h) från naturreservatets föreskrifter.

Dispens från föreskrifterna

Om det finns särskilda skäl kan Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifter för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet.

Beskrivning av ärendet

Ärendets beredning

Länsstyrelsen beslutade den 10 maj 1982 att skydda ett 15 hektar stort område vid Fillstabäcken som naturreservat med stöd av naturvårdslagen (1974-1028) och naturvårdsförordningen (1976:484). Ändamålet med naturreservatet var i första hand att bevara det välutvecklade kalktuffområdet (den så kallade Övre Fillstatuffen) men även rikkärrssluttningar och ett cirka tre hektar stort urskogsartat område. Beslutet syftade också till att möjliggöra för allmänheten att besöka området i den mån det inte strider mot bevarandeintressena. En skötselplan för området fastställdes och Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län utsågs till förvaltare av området. Skogsbruk förbjöds endast i det urskogsartade området medan konventionellt skogsbruk fortfarande fick bedrivas i resten av skogen, förutom i direkt anslutning till bäcken.

Inträngsersättning betalades ut till ägarna av det urskogsartade området där skogsbruk blev förbjudet.

Efter att naturreservatet bildades har Länsstyrelsen tagit över ansvaret för förvaltningen av området. År 1997 föreslog Sverige till EU-kommissionen att större delen av naturreservatet skulle pekas ut som ett Natura 2000-område. Kommissionen godkände förslaget 2005 vilket innebar att området blev en del av Natura 2000, EU:s ekologiska nätverk av skyddsvärda naturområden.

Olika svampinventeringar från 1990-talet och framåt har visat på en stor mångfald av hotade och nära hotade marksvampar knutna till kalkbarrskog inom och utanför det befintliga naturreservatet Fillstabäcken. Efter inventeringar av angränsande områden såg Länsstyrelsen ett behov av att uppdatera det befintliga naturreservatsbeslutets syfte och föreskrifter samt utöka den geografiska utbredningen.

Dialog om att utöka naturreservatet på en fastighet inleddes med markägaren 2016. År 2021 kontaktades ägarna till ytterligare några berörda fastigheter. Länsstyrelsen föreslog 2022 en utökning av naturreservatet till Naturvårdsverket som godkände förslaget. Skogsstyrelsen fick uppdraget att mäta in områdets gränser. Efter att Lantmäteriet gjort en fastighetsbestämning av en del av gränsen färdigställdes



uppdraget 2026. Fastighetsbestämningen klargjorde att fastighetsgränsen vid vattendraget Fillstabäcken går i bäckens mitt.

Uppdragen att värdera objektet och sköta förhandlingen har utförts av auktoriserade konsultfirmor. Värderingar slutfördes och överenskommelser om intrångsersättning slöts med berörda markägare under åren 2023 till 2024. Intrångsersättning har betalats ut både för naturreservatets utökade areal och för de delar av befintligt naturreservat där skogsbruk blir förbjudet i och med detta beslut.

Under 2025 tog Länsstyrelsen fram ett förslag till beslut om naturreservat. Markägare, ägare av särskild rätt inom området, berörda samebyar samt ett flertal berörda myndigheter och intresseorganisationer fick möjlighet att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Totalt inkom fyra yttranden till Länsstyrelsen, varav tre med synpunkter.

Ägarna till en av fastigheterna meddelade att de inte tillstyrker förslaget om skogsbete som skötselåtgärd på fastigheten. Länsstyrelsen hade efter att intrångsavtal tecknats med markägarna föreslagit att skogsbete skulle få bedrivas på delar av fastigheten. Eftersom skogsbete med tillhörande åtgärder inte fanns med i förslaget till föreskrifter när intrångsavtalet tecknades väljer Länsstyrelsen att tillmötesgå markägarnas önskan och utesluta fastigheten från skogsbetesområdet. Efter att intrångsavtalet tecknades upptäckte Länsstyrelsen ett mindre system av diken på fastigheten. Därför lades en B-föreskrift till för att möjliggöra hydrologisk restaurering av den dikade marken. I sitt yttrande påtalade markägarna att det behöver säkerställas att skogsmark utanför naturreservatet inte påverkas av hydrologisk restaurering inom naturreservatet. När hydrologisk restaurering planeras görs alltid en utredning för att säkerställa att mark utanför naturreservatet inte ska påverkas av åtgärderna. Om det finns risk att mark utanför naturreservatet påverkas behöver förvaltaren inhämta tillstånd från markägarna innan åtgärden kan utföras. Detta har nu tydliggjorts i beslutet under "förttydligande av föreskrifter och undantag".

Naturvårdsverket skrev i sitt yttrande att "förslaget är väl underbyggt". De bedömer dock att några ändringar behöver göras och menar att "omfattningen av undantagen i föreskrifterna B5 och B6 behöver preciseras både geografiskt och i sin innebörd." De ser en risk att alltför stor del av skogen kan påverkas negativt om inte föreskrifterna preciseras. Gällande föreskrift B5 föreslogs att begreppet omhändertagande av vindfällen byts ut mot "vindfällen flyttas där så är nödvändigt". För föreskrift B6 föreslogs att utglesande huggning, luckhuggning och uttransport av virke endast ska gälla för yngre till medelålders träd. Vidare tyckte Naturvårdsverket att det var otydligt att föreskriftsområden och skötselområden hade samma namn men inte överensstämde på kartan. Länsstyrelsens bedömning är att föreskrifterna kunnat ändras i enlighet med Naturvårdsverkets förslag utan att möjligheterna till skogsbete försvårats för mycket. Länsstyrelsen har alltså ändrat föreskrift B5 och B6 i enlighet



med förslagen. Föreskriftsområden som benämning har tagits bort och i stället hänvisas till markerade områden på kartan där det tydliggörs vilka föreskrifter och undantag som berörs av respektive områden.

Jämtkraft Elnät AB önskade ett tillägg till undantagen från föreskrifterna för att möjliggöra att "fälla träd och buskar om de är till hinder för befintlig luftledning eller farliga för dess säkerhet". Länsstyrelsen har lagt till ett tillståndspliktigt undantag till föreskrifterna, undantag t), som efter tillstånd från Länsstyrelsen möjliggör fällande av träd och buskar inom naturreservatet som utgör hinder för ledningen eller är farliga för dess säkerhet.

Skogsstyrelsen har meddelat att de tillstyrker förslaget till utökning av naturreservatet.

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Bedömning av naturmiljön

Fillstabäcken är mycket högt prioriterat för formellt skydd enligt den nationella strategin för formellt skydd av skog. Detta gäller både enligt strategin från 2017 och den nu gällande strategin från 2024. Området har mycket höga naturvärden på beståndsnivå med bland annat en unik kalktuffsmiljö och ett tjugotal hotade arter. Bedömningen är att området bland de oskyddade värdekärnorna av kalkbarrskog hör till de tio procent med högst beståndskvalitet i länet. Skogen i området utgörs av kalkbarrskog som länge varit en prioriterad skogstyp att bevara enligt de nationella strategierna. Enligt strategin från 2024 är kalkbarrskog dessutom en särskilt prioriterad skogstyp. Området är också beläget inom en utpekad värdestrakt för såväl barrskog som gräsmarker och bedöms därför ha en hög ekologisk funktionalitet. Dessutom är Fillstabäcken tätortsnära beläget och ett populärt besöksmål. Tätortsnära områden ska prioriteras för skydd enligt den nationella strategin. Sammantaget bedöms området få maximala åtta poäng enligt strategins poängmodell som avgör vilka områden som är högst prioriterade att skydda.

Delar av området är utpekade att ingå i Natura 2000, EU:s ekologiska nätverk av skyddsvärda naturområden. Dessa områden ska enligt 16 § förordning (1998:1252) om områdesskydd, med stöd av miljöbalken, vara generellt prioriterade för formellt skydd. Den del av området som ingår i Natura 2000 är redan idag ett naturreservat. Enligt det befintliga reservatsbeslutet är dock skogsbruk tillåtet inom stora delar av Natura 2000-området. I samband med utökningen av naturreservatet ändras föreskrifterna som gäller inom det befintliga naturreservatet. Skogsbruk blir förbjudet vilket kommer att förbättra möjligheten att skydda de utpekade naturvärdena i Natura 2000-området.

Fillstabäcken berörs av flera åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter. Delar av skogen är kalktallskog som är en sällsynt naturtyp som har ett ÅGP. De hotade arterna bitter taggsvamp och lilaköttig taggsvamp ingår i ÅGP för bevarande av rödlistade



fjälltaggsvampar. Den starkt hotade fjärilen violett guldvinge har även den ett ÅGP. Tidigare har den starkt hotade kärlväxten fältgentiana noterats inom området men den har inte återfunnits på senare år. Fältgentianan ingår i ÅGP för fältgentianor i naturliga fodermarker. Vidare finns partier med rikkärr som är en naturtyp med ett ÅGP.

Motivering av utökning av naturreservatet

Efter att naturreservatet bildades 1982 har Länsstyrelsen fått ökad kunskap om naturmiljön i anslutning till naturreservatet. Det har visat sig att skogen som gränsar till reservatet utgörs av kalkbarrskog med mycket höga naturvärden. Skogen är bland annat hem för många hotade marksvampar. Naturreservatet utökas också med en skyddszon mot större delen av Natura 2000-området. Skyddszonen ska säkerställa att negativ påverkan från angränsande avverkningar inte uppstår inne i Natura 2000-området. Det blir också tydligare för markägare att skogsbruksåtgärder nu kommer att kunna genomföras hela vägen fram till naturreservatsgränsen. Det finns fortfarande korta sträckor där naturreservatsgränsen och gränsen för Natura 2000 sammanfaller. Där behöver verksamhetsutövaren göra en bedömning om planerade skogsbruksåtgärder i anslutning till naturreservatet kan genomföras utan att påverka naturmiljön inom Natura 2000-området. Om bedömningen är att åtgärden skulle kunna påverka Natura 2000-området negativt kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävas för skogsbruksåtgärden. Det är länsstyrelsen som prövar denna typ av tillstånd. Verksamhetsutövaren kan kontakta länsstyrelsen för mer information och stöd i bedömningen.

Motivering av syfte och föreskrifter

För att områdets värden ska bestå, behöver området undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att områdets naturvärden påtagligt skadas. Mot bakgrund av områdets storlek och behov av både fri utveckling och naturvårdande skötsel bedömer Länsstyrelsen att bildande av naturreservat är det bästa alternativet för att på lång sikt bevara och utveckla områdets höga naturvärden. Detta motiverar Länsstyrelsens beslut att utöka naturreservatet och att stärka skyddet inom det befintliga naturreservatet.

Ny kunskap om naturvärdena i området har föranlett en översyn av syftet i det befintliga naturreservatet. Detta har resulterat i ett utökat syfte som inkluderar fler naturtyper jämfört med syftet i beslutet från 1982. Förutom kalktuffen, rikkärren och det urskogsartade området som pekades ut i beslutet från 1982 syftar naturreservatet nu även till att bevara och utveckla områdets kalkbarrskogar, mindre vattendrag, gräsmarker och andra ingående naturmiljöer. Skogsbete och biotopvårdande åtgärder har också lagts till i stycket som beskriver hur syftet ska uppnås. Eftersom delar av naturreservatet har blivit ett Natura 2000-område har syftet även utökats med det åtagande som detta innebär.

I det ursprungliga naturreservatsbeslutet finns ett delområde utpekade som ett urskogsartat område och där har skogsbruk varit förbjudet. Även om området idag



inte skulle beskrivas som urskogsartat finns det naturskogsstrukturer som död ved och gamla träd. Skyddet för detta delområde blir oförändrat i och med detta beslut. Skogsbruk kommer fortfarande att vara förbjudet och området lämnas till fri utveckling. Resterande skog inom det befintliga naturreservatet har däremot inte varit förbjuden att avverka. På 1990-talet avverkades cirka 1,5 hektar i södra delen av naturreservatet. All skog inom naturreservatet förutom dessa 1,5 hektar ingår i Natura 2000-området och behöver därför skyddas från avverkning. Detta i kombination med att delar av skogen utgörs av kalkbarrskog med mycket höga naturvärden motiverar att skogsbruk nu blir förbjudet i hela naturreservatet. De 1,5 hektar som avverkades på 1990-talet bedöms fungera som skyddszon mot Natura 2000-området och kan med tiden få höga naturvärden. Därför förbjuds skogsbruk även där.

Områdets begränsade storlek och ingående naturtyper innebär att ett storskaligt granbarkborreangrepp riskerar att hota syftet med området. Om en stor del av granarna dör samtidigt kan det slå ut hotade marksvampar som bildar mykorrhiza med gran. Därför ska sådana angrepp eller risk för angrepp hanteras skyndsamt inom förvaltningen av området. Åtgärder möjliggörs genom föreskrift B12. Föreskriften innebär utökade befogenheter för naturreservatets förvaltare jämfört med beslutet från 1982.

I såväl kalkbarrskogen som i de örtrika kraftledningsgatorna bedöms naturvärdena kunna gynnas av betande djur. Bete bedöms exempelvis vara positivt för ÅGP-arterna violett guldvinge och fältgentiana. Betet hindrar igenväxning och djurens tramp är gynnsamt för marksvampar. I kalkbarrskogen bedöms naturvärdena kunna gynnas av en viss utglesning av trädskiktet vilket också förbättrar möjligheten till skogsbete. Förvaltaren av naturreservatet ges möjlighet att utföra åtgärderna genom föreskrifterna B5 och B6. De mindre kalhyggesytor som ingår i naturreservatet ska med tiden få en funktion som skyddszon mot skogen med höga naturvärden. Skyddszonen bör vara skiktad och ha en hög andel tall och lövträd för att bättre stå emot storm och skydda området från större angrepp av granbarkborre. Föreskrift B6 ger förvaltaren möjlighet att skapa en sådan skyddszon. I kraftledningsgatorna får förvaltaren i och med föreskrift B4 rätt att utföra slätter för att gynna hävdgynnade arter. Föreskrifterna B4-B6 innebär utökade befogenheter för naturreservatets förvaltare jämfört med beslutet från 1982.

I skötselplanen från 1982 står det att förvaltaren ska lägga igen ett befintligt dike vid kalktuffen. Genom att lägga igen diket skulle kalktuffen kunna utvecklas på ett naturligt sätt så att källvatten åter sprids över tuffkupolen. Länsstyrelsen har inte kunnat hitta någon dokumentation om skötselåtgärden har genomförts. Vid ett fältbesök 2025 konstaterades att det idag inte finns något dike som förhindrar en naturlig utveckling av kalktuffen. Det verkar råda naturlig dynamik där källvattnet sprids över tuffkupolen. Därför finns i detta beslut ingen B-föreskrift om att lägga igen dike vid kalktuffen. Däremot har ett mindre dikessystem noterats i en annan del av naturreservatet. För att möjliggöra återställning av dessa diken finns föreskrift B9. Innan återställning av diken sker ska en hydrologisk utredning genomföras för att



säkerställa att mark utanför naturreservatet inte påverkas av åtgärderna. Om utredningen skulle visa att mark utanför naturreservatet påverkas behövs tillstånd från berörda markägare innan åtgärden kan utföras.

Cykling förbjuds genom föreskrift C6 inom område där kalktuffen och området med naturskog är beläget. Här är marken känslig och cykling bedöms kunna påverka naturvärdena negativt. Detta innebär ett ökat skydd för naturvärdena jämfört med beslutet från 1982. Förbudet mot att tälta som finns med i beslutet från 1982 tas däremot bort. Länsstyrelsens bedömning är att ett förbud mot att tälta inte behövs för att uppnå syftet med naturreservatet utan endast innebär en onödig begränsning av friluftslivet.

Undantagen k) och l) från föreskrifterna finns med för att möjliggöra skogsbruk i den produktionsskog som nu hamnar på andra sidan naturreservatet sett från närmsta väg. Genom naturreservatet finns en gammal brukningsväg som är lämplig att använda för transport genom naturreservatet vid skogsbruksåtgärder. Undantagen innebär att markägaren tillåts göra de förstärknings- och underhållsarbeten som behövs för att kunna nyttja vägen för skogsbrukets behov.

Enligt undantag i) från föreskrifterna har markägaren rätt att omhänderta vindfällda träd i anslutning till den befintliga vandringsleden i föreskriftsområde A. Markägaren ska dock enligt föreskrift B3 tåla att förvaltaren av naturreservatet kapar träd som fallit över vandringsleden för att upprätthålla framkomlighet på leden.

Motivering av upphävande av befintligt naturreservatsbeslut

Länsstyrelsen bedömer att detta beslut om naturreservat innebär ett utökat skydd av naturvärdena jämfört med tidigare naturreservatbeslut från 1982-05-10. Anledningen till det är att naturreservatets storlek ökar samt att skyddet stärks i det befintliga naturreservatet. Tidigare har skogsbruk varit tillåtet i stora delar av naturreservatet. I och med detta beslut kommer skogsbruk att vara förbjudet i hela området. Syfte, skäl och föreskrifter har omarbetats med hänsyn till nyupptäckta naturvärden som inte var kända när det ursprungliga beslutet fattades. Detta utgör synnerliga skäl för att upphäva beslutet om naturreservatet, med tillhörande skötselplan, från 1982-05-10 enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, i samband med att detta beslut för bildande av naturreservatet Fillstabäcken vinner laga kraft. Beslutet innebär i praktiken inte att någon del av naturreservatet Fillstabäcken som bildades av Länsstyrelsen den 10 maj 1982 upphävs, att grunden för naturreservatet inskränks eller att några föreskrifter för naturreservatet permanent upphävs (förutom att förbudet mot att tälta tas bort). Länsstyrelsens bedömning är därför att någon kompensation inte är aktuell eftersom upphävandet inte innebär något intrång i naturvärdet.

Riktlinjer och Miljökvalitetsmål

Beslutet om naturreservat följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljökvalitetsmål. Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen *Levande skogar*, *Myllrande*



våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, God bebyggd miljö, samt Ett rikt växt- och djurliv.

Naturvärdesinventeringar

Under den femtonde Borgsjöveckan som arrangerades av Sundsvalls Mykologiska Sällskap 2010 inventerades vilka svampar som finns i området runt Fillstabäcken. Bland deltagarna fanns flera internationellt erkända svampexperter. Under inventeringen hittades flera hotade och sällsynta svampar som inte tidigare var kända från området.

I utredningsarbetet för att utöka naturreservatet genomfördes år 2022 en svampinventering av konsultföretaget Foran på uppdrag av Länsstyrelsen. Inventeringen förstärkte bilden av Fillstabäcken som ett område med en hög artrikedom av hotade och sällsynta marksvampar knutna till kalkbarrskog.

Skogsstyrelsen inventerade delar av området i samband med registrering av nyckelbiotoper och objekt med naturvärden. I utökningsområdet finns fyra nyckelbiotoper varav två ingår i sin helhet. Den totala arealen nyckelbiotoper är 5,5 hektar. Nyckelbiotoperna är registrerade som kalkbarrskog (beteckning N 679-2016 och N 680-2016), örtrika bäckdråg och kalkbarrskog (N 681-2016) samt bäckdal med kalkhaltig jordart (N 8420-1996). Det finns också ett 2,2 hektar stort objekt med naturvärde inom utökningsområdet som är registrerat som å eller bäckmiljö (N 8466-1996).

Bedömning av förenlighet med riksintressen, kommunala planer och övriga bestämmelser

Fillstabäcken ingår i Storsjöbygden som är riksintresse för både friluftsliv och kulturmiljövård. Naturreservatsbildningen bidrar positivt till riksintresset för friluftsliv och bedöms inte påverka riksintresset för kulturmiljövård negativt.

Området ligger inom Östersund Storsjöns vattenskyddsområde. Utökningen av naturreservatet bedöms bidra till god vattenkvalitet eftersom skogsbruk blir förbjudet i anslutning till vattendragen.

Gällande översiktsplan för Östersunds kommun antogs 2014 och reviderades 2022. En liten del av naturreservatet ingår i ett utredningsområde "där kommunen ska utreda eller utreder om det är lämpligt att utveckla ny bebyggelse och andra anläggningar i avvägning mot andra allmänna intressen." Utifrån det har en detaljplan antagits som inte inkluderar naturreservatet. Enligt kommunens plan för vindkraft, ett tillägg till dåvarande översiktsplan från 2011, är det aktuella området olämpligt för vindkraftsutbyggnad. Kommunen meddelade vid ett tidigt samråd 2023 att det inte finns några planer för området.

Länsstyrelsen bedömer att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Länsstyrelsen bedömer även att



naturreservatet stämmer överens med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Vidare bedömer Länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Naturreservatets effekt på ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som är grunden till vår välfärd och livskvalitet. Bildandet av naturreservatet Fillstabäcken har inverkan på ett flertal ekosystemtjänster. I tabell 1 listas de ekosystemtjänster som långsiktigt bedöms påverkas av naturreservatsbeslutet.

Att bevara biologisk mångfald i betydelsen av en mångfald av livsmiljöer, arter och gener ger med stor sannolikhet en positiv påverkan på de flesta av ekosystemtjänsterna. Detta eftersom det inte alltid är känt hur arterna interagerar och vilka arter som kan vara nyckelarter (hornstenar) i att upprätthålla de funktionella ekosystem som ligger till grund för ekosystemtjänster. Biologisk mångfald finns endast med under kategori "Stödjande" i tabell 1 men får ses som en viktig del av alla kategorier.

Att formellt skydda natur kan vara negativt för vissa ekosystemtjänster. Inom ramen för regeringens beslutade miljömål har miljö kvalitetsmål och konkreta etappmål satts upp för bland annat formellt skydd av natur. I samband med detta har en övergripande bedömning gjorts av påverkan för vissa ekosystemtjänster, till exempel produktion av skogsråvara. En nationell politisk avvägning mellan till exempel virkesuttag och bevarande av skogar med höga naturvärden är alltså redan gjord.

Tabell 1. Bildandet av naturreservatet Fillstabäckens långsiktiga effekt på ekosystemtjänster där P står för en överlag positiv effekt och N står för en överlag negativ effekt på berörd ekosystemtjänst.

Kategori	Ekosystemtjänst	Effekt
Stödjande	Primärproduktion där växter och bakterier omvandlar oorganiska ämnen till organiska ämnen.	P
	Biologisk mångfald inklusive bevarande av livsmiljöer, hotade arter och andra arter samt genpooler.	P
	Tillhandahållande av livsmiljöer för populationer av arter med olika funktioner under alla stadier av individernas livscykel.	P
Reglerande & bevarande	Biologisk städning, inklusive vattenrening, samt återföring av mineraler och näringsämnen via mikroorganismer, svampar, växter, djur och alger.	P
	Global klimatreglering genom kolbindning, det vill säga upptag av koldioxid, utförd av växter och mikroorganismer.	P
Försörjande	Virke	N
	Jakt, bär- och svampplockning samt fiske.	P
Kulturella	Uppskattning av naturen av etiska skäl och som inspirationskälla samt ett naturarv för att bevara naturens egenvärden för framtida generationer.	P
	Tillhandahållande av attraktiva miljöer för friluftsliv.	P



Kategori	Ekosystemtjänst	Effekt
	Områden som resurs för forskning, utbildning och mänsklig interaktion med naturen.	P

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 § förordning (2024:183) om konsekvensutredningar, bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär utöver redan utbetald intrångsersättning till markägaren så begränsade kostnadsmässiga, och andra konsekvenser, att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Medverkande beslutsmöte

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Marita Ljung. Vid den slutliga handläggningen av ärendet deltog även länsråd Susanna Löfgren, funktionschef för naturskydd Mattias Vestfält samt handläggare Johan Staaf, den sistnämnde föredragande.

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.

Marita Ljung

Johan Staaf



Upplysningar

Föreskrifternas giltighet

Föreskrifterna C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om naturreservatet överklagas.

Kungörelse

Detta beslut ska enligt 27 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. kungöras i länets författningssamling och i ortstidningarna Östersundsposten och Länstidningen. Sakägare anses därmed ha fått ta del av beslutet.

Tillsyn

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Brand

Spontana bränder inom naturreservatets gränser bör släckas omedelbart.

Skogsvårdslagen

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär till exempel att eventuella vindfällan och stormskadad skog lämnas orörda.

Rennäring

Detta beslut påverkar inte rätten till renskötsel på annans mark.

Organiserad verksamhet

Organiserad verksamhet är tillåten inom naturreservatet, under förutsättningen att själva aktiviteten som bedrivs inte förbjuds i reservatsföreskrifterna och/eller av andra lagar och bestämmelser. Organiserad verksamhet är när en lärare eller ledare för en organisation/företag planerar att genomföra ett arrangemang med deltagare enligt förutbestämd plan/färdväg/rutt. Det är organisatörens ansvar att bedöma hur planerade aktiviteter kan komma att påverka naturen och andra utövare, samt känna till naturreservatets föreskrifter och naturvärden, miljöbalkens kunskapskrav samt skyldigheter och försiktighetsmått som följer av allemansrätten. Organisatören kan alltid kontakta Länsstyrelsen i Jämtlands län för att rådgöra om hur verksamheten bäst kan genomföras inom naturreservatet.



Agerande enligt föreskrifter och undantag samt annan lagstiftning

Föreskrifterna är beslutade för att syftet med naturreservatet ska kunna tillgodoses. A- och C-föreskrifter är bestämmelser för naturreservatet som förstärker naturhänsyn ytterligare utöver andra gällande lagar. B-föreskrifterna är till för att styra vilka förvaltningsåtgärder Länsstyrelsen ska ha möjlighet att genomföra. När det gäller undantag från föreskrifter är dessa till för att visa vilka verksamheter som kan och behöver fortgå. Det kan vara sådant som:

- har högre prioritet i Sveriges lagstiftning än naturreservatföreskrifter har,
- behövs för att samhällsviktiga verksamheter ska kunna fortgå,
- behövs för att förvaltning ska kunna genomföras,
- behövs för att inte begränsa allemansrätten mer är nödvändigt,
- av Länsstyrelsen inte anses skada de utpekade naturvärdena i området.

De undantag från föreskrifter som finns är enbart undantag från naturreservatets föreskrifter som är beslutade för att syftet med naturreservatet ska kunna tillgodoses. Det är inte undantag från grundläggande lagstiftning.

Det är också viktigt att tänka på att undantag från föreskrifter kan ge möjligheter att genomföra något som annars förbjudet i föreskrifterna, om dispens från annan lagstiftning erhålls, men de ger inte markägarens tillstånd.

Exempel på annan lagstiftning som gäller

Vid vistelse i naturreservatet är det alltså viktigt att utöver naturreservatets föreskrifter även följa annan gällande lagstiftning. Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön och djurlivet, till exempel:

- Hänsynsregler enligt 2 kap. 3 § miljöbalken.
- Bestämmelser om artskydd enligt miljöbalken och artskyddsförordningen, till exempel fridlysningsbestämmelser med fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).
- Hundhållning enligt 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter.
- Jaktlagstiftning.
- Kulturmiljölagstiftning.
- För verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i särskilda skyddade områden, såsom Natura 2000, krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a-29 b §§ miljöbalken.
- Terrängkörningslagstiftning.



Terrängkörning

I naturreservatet är det enligt naturreservatsföreskrifter förbud mot att framföra motorfordon i terräng, även på väl snötäckt mark. Förutom detta gäller terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen, inklusive generellt förbud mot barmarkskörning (gäller även markägare) enligt 1 § terrängkörningslagen (1975:1313). För att få köra i terräng inom naturreservatet krävs, i de flesta fall, dispens från både naturreservatsföreskrifterna och terrängkörningslagstiftningen.

Vid terrängkörning enligt undantag från föreskrifter samt med stöd av 1 § terrängkörningsförordningen ska fordon, färdväg och hastighet väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador.

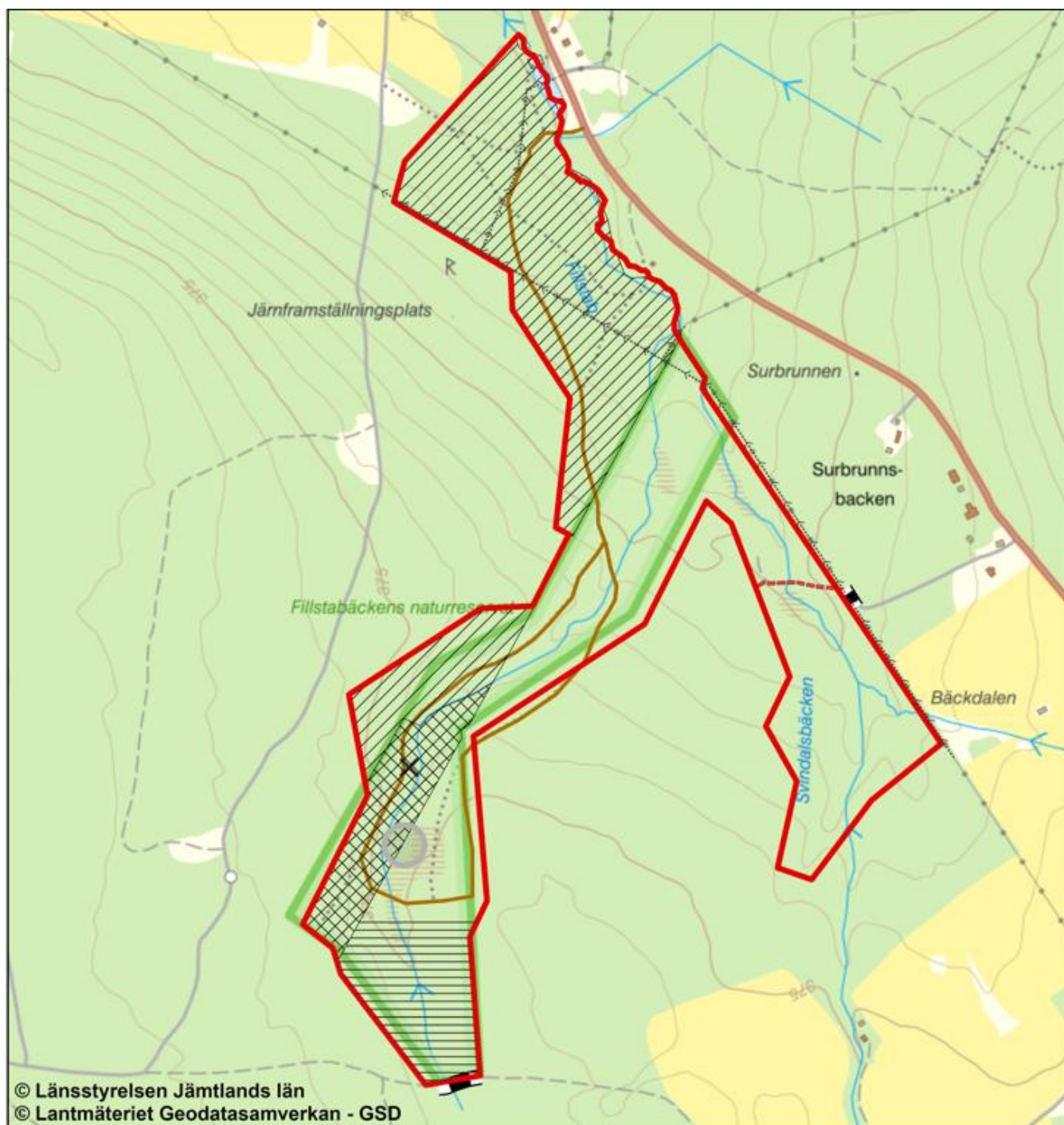
Att köra elcyklar och andra mindre motoriserade fordon i naturen, ingår inte i allemansrätten.

Bilagor

Nr.	Undernivå nr.	Typ av bilaga	Beskrivning
1.		Beslutskarta	Visar naturreservatets gränser samt för vilka olika områden, stigar, vägar, anläggningar med mera som naturreservatets föreskrifter och undantag från föreskrifter gäller.
2.		Översiktskarta	Visar var i Jämtlands län som naturreservatet ligger.
3.		Underhåll av väg	
4.		Skötselplan	
	4a.	Skötselplankarta	Skötselplankarta som visar var natur- och friluftslivsvärden i naturreservatet ska skötas av förvaltningen.



Bilaga 1. Beslutskarta Naturreservatet Fillstabäcken



© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Gräns för naturreservatet Fillstabäcken
- Område omfattat av föreskrift B5 och B6 samt undantag i) från föreskrifterna
- Område omfattat av föreskrift C6
- Område omfattat av föreskrift B5 och B6
- Område omfattat av föreskrift B9
- Kalktuffkupol som omfattas av föreskrifterna B2, B3 och B7
- Vandringsled omfattad av föreskrift B3 och undantag i) från föreskrifterna
- Befintliga vägar omfattade av undantag m) från föreskrifterna
- Befintlig brukningsväg omfattad av undantag k) och l) från föreskrifterna
- Kraftledningsgata omfattad av föreskrift B4 samt undantagen i), n) och t) från föreskrifterna

0 200 400 m

Skala: 1:8 000



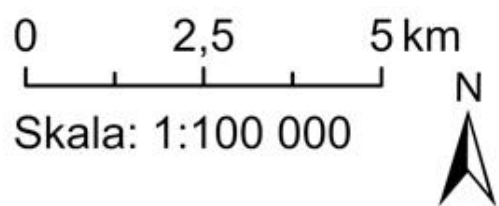
SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 5 m intervall



Bilaga 2. Översiktskarta Naturreservatet Fillstabäcken



- Gräns för naturreservatet Fillstabäcken
- Övriga naturreservat



SWEREF 99 TM



Bilaga 3. Underhåll av väg

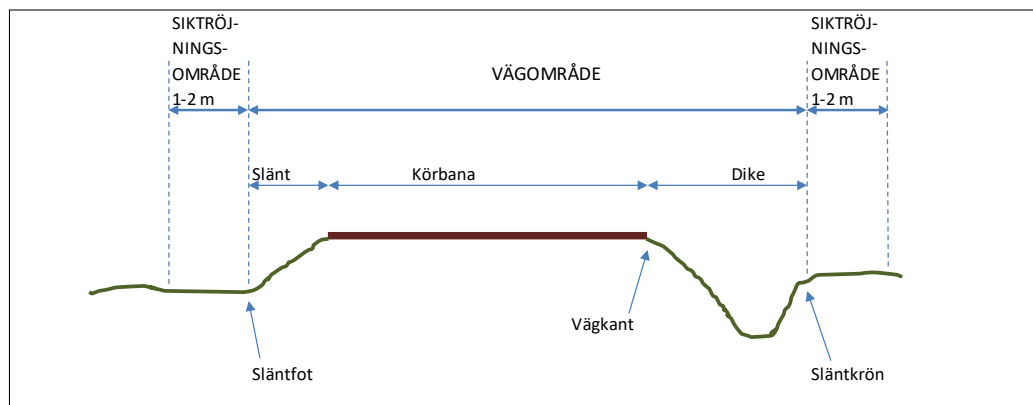
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att inom vägområdet vidta alla för vägens bestånd och brukande erforderliga åtgärder såsom till exempel dikesrensning, hyvling, grusning, dammbindning, trädfallning, sly- och buskröjning, slåtter, trumbyten, snöröjning och halkbekämpning.

Det är väghållarens ansvar att den utrustning och de maskiner som används vid underhållsarbeten är rengjorda och att jordmassor från annan plats inte tillförs naturreservatet. Detta för att förhindra spridningen av främmande arter.

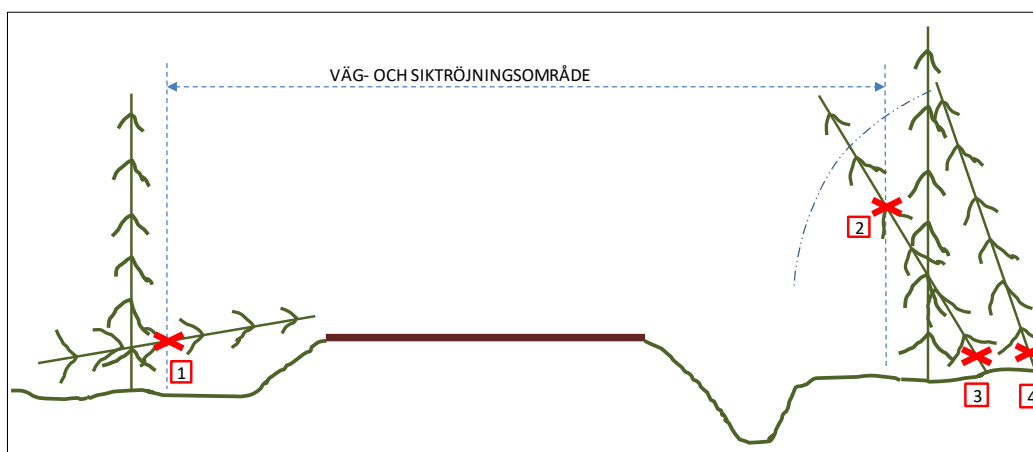
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger vägghållaren vidare rätt att fälla träd och röja sly och buskar utanför vägområdet, inom det så kallade siktröjningsområdet, intill en bredd av en meter där vägen är i huvudsak rak och intill en bredd om två meter i innerkurvor.

Inför större arbeten, till exempel efter omfattande stormfällning eller inför byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag, ska Länsstyrelsen underrättas i förväg om de planerade arbetena. I vissa fall kan sådana åtgärder också kräva tillstånd från Länsstyrelsen.

Definitioner av vägområde, siktröjningsområde och väganläggningens olika delar framgår av nedanstående principskiss.



Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger våghållaren rätt att fälla och/eller kapa så kallade farliga kantträd med mera, i enligt med nedanstående principskiss.



Nedfallna träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas i gränsen för siktröjningsområdet (1). Lutande träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas vid gräns för siktröjningsområdet (2) alternativt vid rot (3).

Lutande träd utanför siktröjningsområdet som riskerar att inkräkta i eller falla in i siktröjningsområdet och/eller vägområdet får kapas vid rot (4).

För samtliga fall gäller att markägaren får ta till vara de delar av fällda och/eller kapade träd, delar av träd med mera, som är inom väg- och siktröjningsområdet. Vid utförande av dessa åtgärder, liksom vid åtgärder för vägens bestånd och brukande i övrigt, ska väghållaren söka minimera åverkan i terrängen, det vill säga i möjligaste mån minimera skada på de naturvärden med mera som naturreservatet syftar till att skydda.



Skötselplan för naturreservatet Fillstabäcken

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL	2
Syfte	2
Beskrivning av naturreservatet	2
Administrativa data	2
Områdesbeskrivning	2
Prioriterade bevarandevärden	6
Natura 2000	7
Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer	8
PLANDEL	9
Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden	9
Skötselområde A – Kalkbarrskog med skogsbeteskaraktär och yngre skogar uppkomna efter tidigare avverkningar med inslag av artrika kraftledningsgator och stigar (17 hektar)	9
Skötselområde B – Naturskogsartad kalkbarrskog och yngre tallskog (20 hektar)	11
Skötselområde C – Kalktuffkupolen (0,1 hektar)	13
Skötselområde D – Bäckarna Fillstabäcken och Svindalsbäcken	14
Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden	15
Utmärkning av naturreservatets gräns	16
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	17
Övriga uppgifter	17
Samråd med rennäringen	17
Uppföljning	18
Tillsyn	18
Finansiering av naturvårdsförvaltningen	18
Källförteckning	18
Bilaga 4a. Skötselplankarta Naturreservatet Fillstabäcken	20

BESKRIVNINGSDDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Det välutvecklade kalktuffområdet samt områdets kalkbarrskogar, mindre vattendrag, rikkärr, gräsmarker och andra ingående naturmiljöer med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska uppnås genom att kalktuffområdet, rikkärren, vattendragen och delar av skogen med dess flora och fauna i huvudsak får utvecklas fritt. Detta i kombination med återinförande av utmarksbete och/eller slåtter i kalkbarrskog och kraftledningsgator samt viss utglesning av träd som kan behövas för att skapa möjligheter till utmarksbete, utveckla en stormfast skyddszon och för att bibehålla/skapa ett solgenomsläppligt lucköppet trädskikt. Biotopvårdande åtgärder i vattendragen och hydrologisk restaurering av dikad mark kan komma att utföras om behov påvisas. Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv samtidigt som utpekade naturvärden skyddas från slitage.

Syftet är samtidigt att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet.

Beskrivning av naturreservatet

Administrativa data

Naturreservatets namn	Fillstabäcken
Län	Jämtlands län
Kommun	Östersund
Fastigheter	Del av Fillsta 1:2, Fannbyn 1:8 och 1:13
Markägare	Enskilda markägare
Areal	37 hektar
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jämtlands län
Natura 2000	Fillstabäcken SE0720091

Områdesbeskrivning

Landskap och läge

Naturreservatet Fillstabäcken ligger i Östersunds kommun, cirka sex kilometer sydväst om Östersund på södra sidan av Vallsundet vid byn Fillsta. Området är 37 hektar stort och innefattar flera olika naturtyper, vilka beskrivs mer ingående under rubriken "Plandel". Bäckens, som gett området dess namn, rinner norrut genom naturreservatet.

Geologiska förhållanden

Området är beläget i den naturgeografiska regionen "Jämtlands kambro-silurområde". Längst i norr är höjden över havet cirka 320 meter och de högsta partierna i söder når drygt 380 meter över havet. Berggrunden består av siltsten och jordarten är lerig morän. I Fillstabäckens rinnande vatten består den ljusa botten av både kalkbleke (kalkslam) och kalktuff. I bäckens strömpartier består botten av kalktuff som bildats i anslutning till kiselalgen *Didymosphaenia geminata*. På land avsätts kalken i vegetationen som sakta kapslas in i en gråvit beläggning. Utmed Svindalsbäcken finns Kogstaskiffer med både lodytor och åsliknande formationer med skiffersand.

Skogen

Sydväst om tuffkupolen finns ett mindre naturskogsartat område med grandominerad barrblandskog. Generellt är skogen i naturreservatet präglad av den kalkhaltiga marken vilket visar sig i den artrika och speciella kärlväxtfloran och fungan av marklevande svampar. I sydost rinner Svindalsbäcken som sedan mynnar ut i Fillstabäcken i naturreservatets centrala delar. Skogen närmast Svindalsbäcken har gamla träd och ett fuktigt mikroklimat. Här har den starkt hotade arten trädbrosklav (*Ramalina thrausta*) noterats. Längre bort från bäcken är skogen påverkad av skogsbruk men viss trädkontinuitet kan finnas. Sådan kalkbarrskog med trädkontinuitet kan hysa många sällsynta och rödlistade marksvampar även om skogen ser alldaglig ut och har få gamla träd och lite död ved. Den norra delen av naturreservatet utgörs av kalkbarrskog med både gran och tall. Här har skogen historiskt varit mer luckig och säkerligen varit präglad av skogsbete. Skogen har ett mycket artrikt svampsamhälle men en mängd arter som är karaktäristiska för kalkbarrskogar. Totalt har över 40 rödlistade marksvampar hittills noterats i reservatsområdet varav över 20 kategoriseras som hotade (VU eller EN i rödlistan).

I naturreservatets södra delar utgörs skogen vid Fillstabäcken till stor del av likåldrig cirka 50-årig talldominerad skog uppkommen efter tidigare avverkningar. Längst i syd på östra sidan bäcken finns ett cirka två hektar stort område som avverkades för ungefär 30 år sedan och nu består av ungskog med gles förnygring av både gran och tall.

Våtmarker

I Fillstabäckens övre delar har en kalkvattenkälla under cirka 5000 år avsatt ett mycket väl utvecklat kalktuffområde – den så kallade Fillstatuffen. Tuffen är kupolformad och är omkring 30 meter lång och 25 meter bred. Troligen är den en av Sveriges största oexploaterade tuffkupoler. Denna miljö är lämplig för blötdjur med specifika krav på livsmiljö. Såväl otandad grynsnäck (*Vertigo genesii*) som kärrpuppsnäck (*Pupilla alpicola pratensis*) är funna i reservatsområdet. De är båda upptagna på den svenska rödlistan som nära hotade (NT).

I naturreservatet finns flera små kalkrika kärr och källdrag. I anslutning till ett rikkärr öster om bäcken, cirka 100 meter söder om kalktuffkupolen, finns ett mindre system av diken. Det är oklart vilken påverkan diken har på omgivande mark idag.

Vattendrag

I naturreservatet finns delar av bäckarna Fillstabäcken och Svindalsbäcken. Den del av vattendragen som ingår i naturreservatet var under mer än 100 år avskuren från utloppet i Storsjön av en damm som fanns i norra delen av området. Dammen var en del av en sågverksanläggning som troligen uppfördes kring år 1900. Dammen revs 2023 för att undanröja det vandringshinder för vattenlevande organismer som dammen utgjorde. Nu när dammen är riven bedöms Fillstabäcken och Svindalsbäcken med biflöden ha mer än fem kilometer fina lek- och uppväxtområden för öring (*Salmo trutta*) och harr (*Thymallus thymallus*) som vandrar upp från Storsjön.

Gräsmarker

I området finns artrika gräsmarker i kraftledningsgator, längs stigar och i gläntor. Dessa gräsmarker ger tillsammans med de kalkrika kärren bra förutsättningar för den starkt hotade fjärilen violett guldvinge (*Lycaena helle*) och dess värdväxt ormrot (*Bistorta vivipara*) som båda finns i området. Även den starkt hotade kärleväxten fältgentiana (*Gentianella campestris subsp. Campestris*) har tidigare funnits i området men det är oklart om den fortfarande finns kvar.

Naturvårdsarter

I artförteckningen nedan, tabell 1, anges de hotade arter som hittats i naturreservatet samt arter som ingår i EU:s art- och habitatdirektiv. Utöver arterna i listan finns en mängd övriga naturvårdsarter i naturreservatet, det vill säga arter som enligt ArtDatabanken är extra skyddsvärda, arter som indikerar att ett område har höga naturvärden eller arter som i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Inom begreppet naturvårdsarter återfinns rödlistade arter, fridlysta arter, nyckelarter, ansvarsarter, typiska arter och signalarter. Totalt har fler än 60 rödlistade arter noterats inom reservatsområdet.

Tabell 1. Artförteckning över hitintills funna arter som är hotade eller som ingår i EU:s art- och habitatdirektiv i naturreservatet Fillstabäcken.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori	EU-art/ÅGP
Lavar			
Trådbrosklav	<i>Ramalina thrausta</i>	EN	
Svampar			
Balsamtråding	<i>Inocybe tricolor</i>	VU	
Bitter taggsvamp	<i>Hydnellum fennicum</i>	VU	ÅGP
Blyspindling agg.	<i>Cortinarius caesiocinctus s.lat.</i>	VU	
Borgsjömusseron	<i>Tricholoma borgsjoeëense</i>	VU	
Bullspindling	<i>Cortinarius corrosus</i>	VU	
Fjällfotad musseron	<i>Tricholoma olivaceotinctum</i>	VU	
Grangråticka	<i>Boletopsis leucomelaena</i>	VU	
Gyllenspindling	<i>Cortinarius aureofulvus</i>	VU	
Kejsarskivling	<i>Catathelasma imperiale</i>	VU	
Kopparspindling	<i>Cortinarius cupreorufus</i>	VU	
Lilafotad fingersvamp	<i>Ramaria fennica</i>	EN	
Lilaköttig taggsvamp	<i>Hydnellum fuligineoviolaceum</i>	EN	ÅGP
Läderdoftande fingersvamp	<i>Ramaria safraniolens</i>	VU	
Oväntad spindling	<i>Cortinarius inexpectatus</i>	VU	
Rostspindling	<i>Cortinarius russus</i>	VU	
Rynkskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	VU	
Siljansspindling	<i>Cortinarius dalecarlicus</i>	VU	
Slemringad vaxskivling	<i>Hygrophorus gliocyclus</i>	VU	
Slöjvaxskivling	<i>Hygrophorus purpurascens</i>	EN	
Sotbandad spindling	<i>Cortinarius fuscoperonatus</i>	VU	
Stor granspindling	<i>Cortinarius bovinus</i>	VU	

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori	EU-art/ÅGP
Stor odörspindling	<i>Cortinarius muscivus</i>	VU	
Streckvaxskivling	<i>Hygrophorus atramentosus</i>	VU	
Svartfjällig musseron	<i>Tricholoma atosquamosum</i>	VU	
Taggfingersvamp	<i>Ramaria karstenii</i>	VU	
Tvillingspindling	<i>Cortinarius metarius</i>	VU	
Insekter			
Violett guldvinge	<i>Lycaena helle</i>	EN	ÅGP, N2
Kärlväxter			
Fältgentiana	<i>Gentianella campestris</i> subsp. <i>campestris</i>	EN	ÅGP
Knärot	<i>Goodyera repens</i>	VU	
Blötdjur			
Otandad grynsnäck	<i>Vertigo genesii</i>	NT	N2

Rödlistade arter kategoriserade enligt ArtDatabanken 2020: EN= starkt hotad (Endangered) VU = Sårbar (Vulnerable).

N2 = Arten ingår i Natura 2000 Art- och habitatdirektivet.

ÅGP = Ingår i åtgärdsprogram för hotade arter.

Kulturhistoria och tidigare markanvändning

I området finns spår av tidig mänsklig aktivitet som en kolningsgrop inom reservatsområdet och en järnframställningsplats strax utanför. Som tidigare nämnts i beskrivningen om skogen är delar av skogen påverkade av modernt skogsbruk. Stora delar av skogen har tidigare haft en mer lyckig karaktär och nyttjats för skogsbete. Som framgår av beskrivningen av vattendragen fanns det tidigare en damm i bäcken som använts till en tidigare sågverksanläggning.

En del för Länsstyrelsen okända forn- och/eller kulturlämningar kan förekomma inom området.

Rennäring

Området där naturreservatet är beläget ingår i Njaarke samebys renskötselområde och nyttjas som vinterland, vårvinterland, och samebyns totala betesområde.

Friluftsliv

Det unika kalktuffområdet och det tätortsnära läget gör Fillstabäcken till ett populärt utflyktsmål. En parkering finns i anslutning till naturreservatet och flera stigar löper genom området. Vid Fillstatuffen har spänger och informationstavlor placerats ut som möjliggör för besökare att ta del av området utan att den känsliga miljön förstörs.

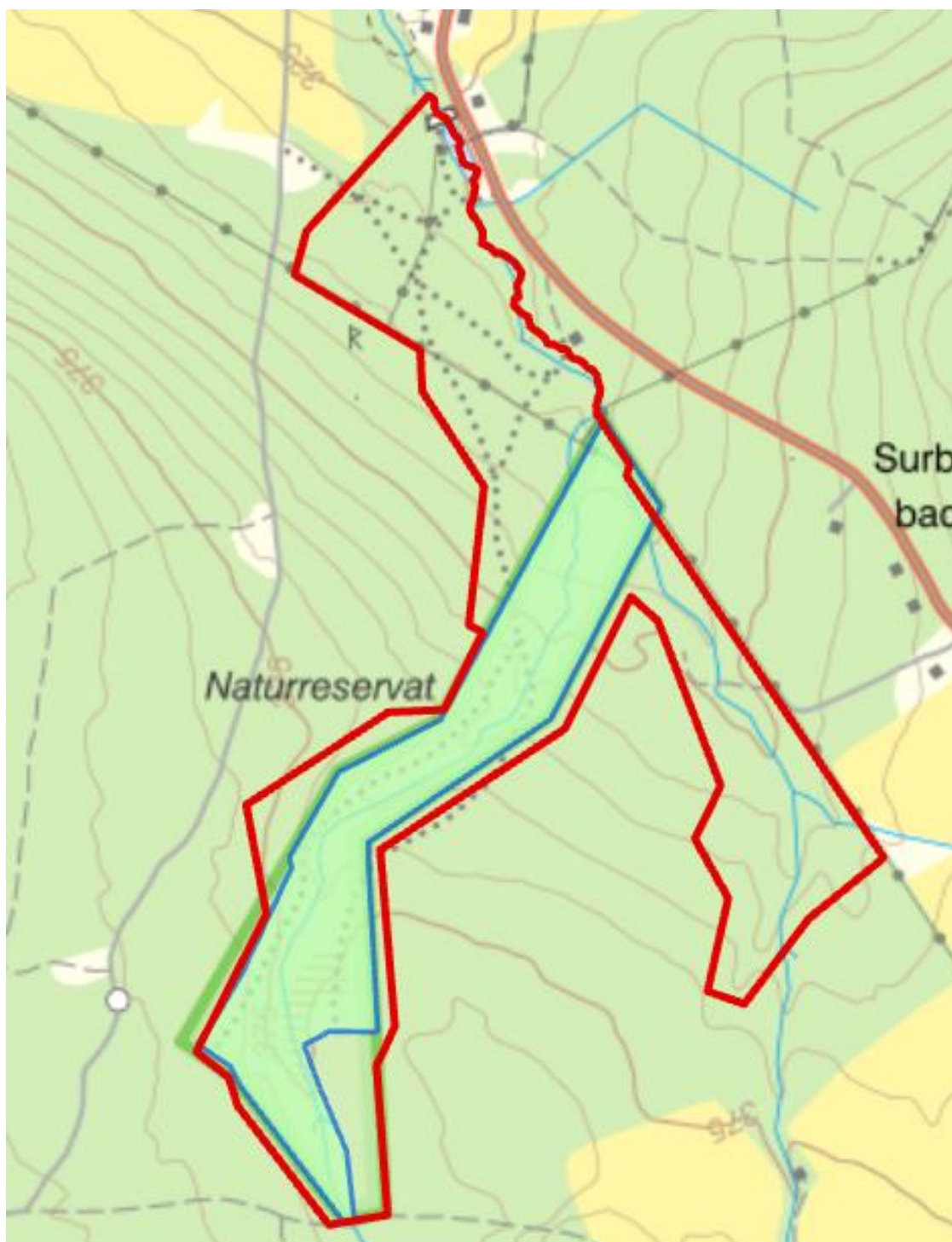
Prioriterade bevarandevärden

Naturresevatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Ett mycket väl utvecklat kalktuffområde.
- Kalkbarrskog med både gran och tall med lång trädkontinuitet.
- Den artrika fungan med flera hotade mykorrhizasvampar.
- Naturskogsartad barrblandskog.
- Mindre vattendrag som är viktiga lek- och uppväxtområden för öring och harr som vandrar upp från Storsjön.
- Kalkgynnad kärlväxtflora.
- Naturupplevelser i ett spektakulärt och tätortsnära besöksmål.
- Hävdgynnad svamp- och kärlväxtflora.
- Intressant artsammansättning med stor förekomst av naturvårdsarter.
- Natura 2000-livsmiljötyper: mindre vattendrag (3260), kalktuffkällor (7220) och näringsrik granskog (9050).
- Natura 2000-arter: otandad grynsnäck (1015) och violett guldvinge (4038).

Natura 2000

En del av området som omfattas av naturreservatet är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet, se karta nedan. För ytterligare information om Natura 2000-området, se befintlig bevarandeplan för Fillstabäcken SE0720091.



Figur 1. Karta med naturreservatet Fillstabäckens gräns, röd linje, samt område som omfattas av Natura 2000 (Fillstabäcken SE0720091; 13,3 hektar), blå linje med grön skuggning.

Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer

Vid förvaltningen av naturreservatet ska särskild hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller livsmiljöer. Åtgärdsprogram som är aktuella för detta naturreservat (tabell 2) har beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötselplanen. Om Länsstyrelsen får ny kunskap om arter eller naturtyper berörda av ÅGP inom naturreservatet ska prioriterade åtgärder för dessa kunna utföras, under förutsättning att de inte bryter mot naturreservatets syfte och föreskrifter.

Tabell 2. Åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller naturtyper som är särskilt viktiga för förvaltningen

Åtgärdsprogram	Kommentar
Rikkärr	Naturtypen omfattar mindre delar av naturreservatet. Åtgärdsprogrammet behandlar även den i området förekommande kalkkärrsgrynsnäckan <i>Vertigo geyeri</i> .
Kalktallskog	Naturtypen förekommer fläckvis inom naturreservatet.
Rödlistade fjälltaggsvampar	Lilaköttig taggsvamp är funnen på ett par platser och bitter taggsvamp är väl spridd inom området. Fler av programarterna kan finnas i naturreservatet.
Violett guldvinge	Det finns noteringar i Artportalen från 2009 och 2021. Rikkärrsmiljöerna, kraftledningsgatorna, stigarna och eventuellt framtida betad skog utgör lämpliga livsmiljöer för fjärilen.
Trolldruvemätare	Växten svart trolldruva har noterats på några platser inom naturreservatet men fjärilen har inte observerats. Den förekommer dock på flera platser i det närliggande landskapet. Om fjärilen noteras i framtiden bör skötselåtgärder anpassas för att gynna arten.
Fältgentianor i naturliga fodermarker	Äldre notering finns från området men arten har inte påträffats vid eftersök på senare år inom Floraväkeriet. Kanske är arten utgången.

PLANDEL

Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden

Naturreservatet har delats in i fyra skötselområden (A-D) där den långsiktiga förvaltningen av områdets naturvärden skiljer sig åt. Område A utgörs av grandominerad kalkbarrskog med skogsbeteshistorik. Inslaget av tall är viktigt för naturvärdena. Delar av skötselområdet har avverkats i modern tid och består av likåldriga yngre bestånd. Genom skötselområdet löper flera stigar och ett par kraftledningsgator. Naturvärdena är främst knutna till artrikedomen av marksvampar som kan gynnas av återupptaget skogsbete. Område B består av naturskogsartad kalkbarrskog och yngre tallskog i anslutning till vattendragen. Insprängt finns små rikkärrsmiljöer och kalkrika källdråg. Område C utgörs av den väl utvecklade kalktuffkupolen som är både en mycket skyddsvärd naturmiljö och ett populärt besöksmål. Slutligen består skötselområde D av områdets vattendrag som är lekområden för både harr och öring som vandrar upp från Storsjön.

Skötselområde A – Kalkbarrskog med skogsbeteskaraktär och yngre skogar uppkomna efter tidigare avverkningar med inslag av artrika kraftledningsgator och stigar (17 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs framför allt av grandominerad kalkbarrskog med inslag av tall där naturvärdena främst är knutna till artrikedomen av marksvampar. Hotade marksvampar knutna till såväl gran som tall finns i området. På historiskt ortofoto från 1960-talet framgår att skogen har varit luckigare och sannolikt har nyttjats för skogsbete. Ett flertal stigar och två kraftledningar löper genom området. Kraftledningsgatorna, stigarna och andra öppna till halvöppna ytor har kalkgynnad och hävdgynnad flora och förekomst av violett guldvinge. En av stigarna i området är en markerad vandringsled.



Figur 2. Skötselområde A: Luckig kalkbarrskog med både gran och tall.

Väster om Natura 2000-området finns inslag av kalhyggen och ungskog som i framtiden ska fungera som skyddszon mot den äldre skogen. Längst i syd, på östra sidan av Fillstabäcken, finns ett knappt två hektar stort område som kalavverkades på 1990-talet. Ungskogen har gles förnygring av både gran och tall med stort inslag av enbuskar.



Figur 3. Skötselområde A: Område längst i syd som avverkades på 1990-talet.

Skogen närmast Fillstabäcken utgör en viktig kantzon för vattenlevande organismer i bäcken och sluttningarna ned mot bäcken är även hotspots för rödlistade marksvampar. Av skötselområdet är 10,2 hektar klassat som livsmiljötypen näringsrik granskog (9050), 0,25 hektar är klassat som trädklädd betesmark (9070) och drygt 0,1 hektar av kraftledningsgatan är klassad som kalkfuktäng (6411). Klassningen av livsmiljötyper gjordes efter fältbesök 2025.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av luckig barrblandskog med bibehållen kontinuitet av levande gran och tall. Strukturen och sammansättningen ska vara tydligt präglad av skogsbete med en stor variation i slutenhet, skiktning och markstörning. De kalhyggesytor som ingår ska med tiden få en funktion som skyddszon mot skogen med höga naturvärden. Skyddszonen bör vara skiktad och ha en hög andel tall och lövträd för att bättre stå emot storm och skydda området från större angrepp av granbarkborre. Skötselområdets hydrologi ska vara naturlig. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter, främst inom artgrupperna kalkgynnade marksvampar och kalkgynnade kärlväxter. Kraftledningsgatorna ska vara välhävdade och ha rikliga och ej minskande förekomster av hävdgynnad flora och fjärilen violett guldvinge.

Vid tiden för utpekandet av Natura 2000-området uppgavs att arealen taiga (9010), i den del av skötselområdet som är utpekad i Natura 2000-nätverket, uppgick till 2,7 hektar. Vid en ny fältkartering 2025 av livsmiljöerna runt Fillstabäcken konstaterades att den tidigare klassningen varit felaktig. Av de 2,7 hektaren är nu 2,6 hektar klassade som näringsrik granskog (9050) och 0,1 hektar uppnår inte kraven för att klassas som Natura 2000-livsmiljö. Utifrån den nya kunskapen ska målet vara att arealen näringsrik granskog (9050), i den del av skötselområdet som är utpekad i Natura 2000-nätverket, ska uppgå till minst 2,6 hektar. Arealen kalkbarrskog med skogsbeteskaraktär och inslag av öppna gräsmarker i kraftledningsgator ska vara 17 hektar.

Förvaltningsinriktning

- Skogsbete och bete eller slätter av kraftledningsgator.
- Gynnande av tall och lövträd i kalhyggesytor och ungsogsbestånd för att skapa en stormsäker kantzon vid naturreservatets yttergräns.

Skötselåtgärder

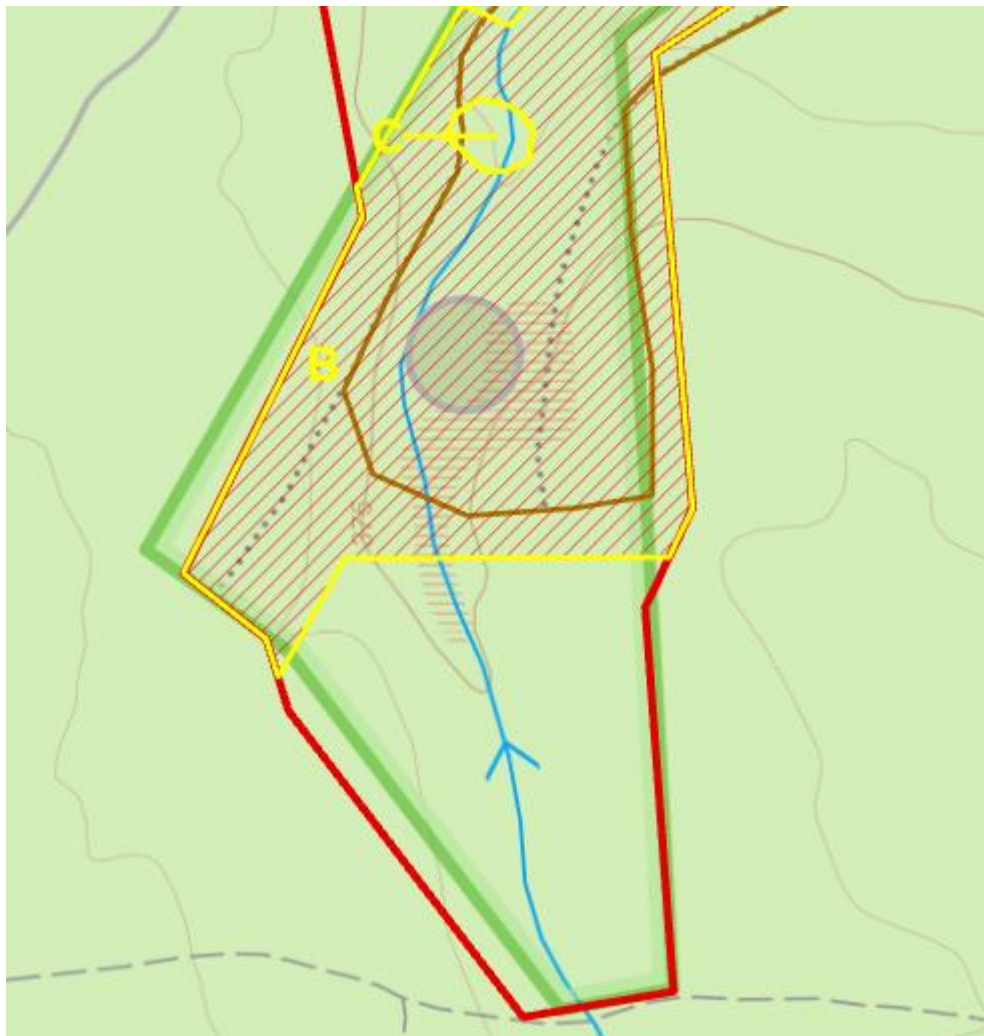
- De åtgärder som krävs för att få till skogsbete som exempelvis stängsling. Även urglesning av träd kan ske vid behov, till exempel att ta bort yngre gran för att förstärka luckor. Att området även är ett populärt besöksmål behöver tas med vid planeringen av skogsbetet.
- Vid observation av främmande arter tas växter bort genom mekaniska metoder och djur genom till exempel jakt.
- Bete eller slätter av kraftledningsgatorna.
- Om behov finns kan luckor skapas och röjning av gran ske i skyddszonen som idag är kalhyggen. Syftet är både att skogen ska vara lämplig för bete och att den ska fungera som en stormsäker skyddszon.
- Övervakning av granbarkborre vid perioder då risken för angrepp bedöms som stor, exempelvis vid torka eller vid stormfällningar. Vid behov kan åtgärder för att begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre bli nödvändiga. Åtgärder som kan genomföras är fällning och barkning av färskt angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Fällda träd ska i första hand lämnas i naturreservatet, men fällda färskt angripna träd kan i undantagsfall transporteras ut om områdets prioriterade bevarandevärden påtagligt hotas.

Skötselområde B – Naturskogsartad kalkbarrskog och yngre tallskog (20 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs i huvudsak av naturskogsartad kalkbarrskog i anslutning till bäckarna Fillstabäcken och Svindalsbäcken. Väster om Svindalsbäcken finns partier med yngre trädbestånd uppkomna efter tidigare avverkningar. På östra sidan av Fillstabäcken utgörs skogen delvis av likåldrig cirka 50-årig talldominerad skog. I vissa partier kan den yngre skogen ha viss

trädkontinuitet vilket historiska kartor och fynd av rödlistade marksvampar indikerar. Cirka 100 meter söder om kalktuffkupolen finns ett mindre dikessystem öster om bäcken. Det är i dagsläget oklart vilken påverkan diken har på omgivande mark och vatten.



Den grå ringen visar var det dikade området är beläget. Område C är kalktuffkupolen.

Naturvärdena är främst knutna till artrikedomen av marksvampar men har även höga naturvärden knutna till död ved. I sydväst har den hotade vedsvampen rynkskinn noterats. Vid Svindalsbäcken är mikroklimatet fuktigt och gynnsamt för lavar som exempelvis den starkt hotade trädbrosklaven. Av skötselområdet är 11,4 hektar klassade som livsmiljötyp näringsrik granskog (9050) och ett mindre område som understiger 0,1 hektar är klassat som öppet rikkärr (7233).

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av kalkbarrskog med naturskogskaraktär. Strukturer och artsammansättning ska vara tydligt präglad av intern beståndsdynamik, med stor andel gamla träd samt rikligt med torrträd och liggande död ved av olika förmultningsgrad. Inga brott i kontinuiteten av äldre levande träd ska ske och tillkomsten av olika typer av död ved ska ske kontinuerligt genom naturliga processer. Skogen i skötselområdet ska ha en naturlig hydrologi och skötselområdet ska vara fritt från körsador och främmande arter. Det ska finnas rikliga och

stabila populationer av för naturtyperna typiska arter inom artgrupperna bark- och vedlevande mossor, svampar och lavar samt marklevande svampar och naturskogsgynnade och hålhäckande fåglar. Arealen kalkbarrskog präglad av intern dynamik ska vara 20 hektar. Arealen näringsrik granskog (9050), i den del av skötselområdet som är utpekad i Natura 2000-nätverket, ska uppgå till 7,15 hektar. Tidigare var 10,7 hektar inom Natura 2000-området klassade som taiga (9010) men en livsmiljökartering som genomfördes 2025 har visat att det varit felaktigt.

Förvaltningsinriktning

- Fri utveckling
- Restaurering av dikad mark om den planerade kartläggningen visar att behov föreligger.

Skötselåtgärder

- Övervakning av granbarkborre vid perioder då risken för angrepp bedöms som stor, exempelvis vid torka eller vid stormfällningar. Vid behov kan åtgärder för att begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre bli nödvändiga. Åtgärder som kan genomföras är fällning och barkning av färskt angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Fällda träd ska i första hand lämnas i naturreservatet, men fällda färskt angripna träd kan i undantagsfall transporteras ut om områdets prioriterade bevarandevärden påtagligt hotas.
- Hydrologisk utredning av diken för att bedöma om det finns behov av restaureringsinsatser.
- Vid observation av främmande arter tas växter bort genom mekaniska metoder och djur genom till exempel jakt.

Skötselområde C – Kalktuffkupolen (0,1 hektar)

Beskrivning

Område C utgörs av den utvecklade kalktuffkupolen, den så kallade Fillstatuffen. Naturmiljön hyser specialiserade arter som kalkkrävande kärlväxter, mossor och blötdjur. Här finns rik förekomst av majviva och av orkidéer som flugblomster. Natura 2000-arten otandad grynsnäcka har påträffats. Kupolen har till viss del börjat växa igen med små träd, sly och buskar. Ett äldre dike bedöms inte längre ha någon negativ effekt utan vattnet tar hela tiden nya vägar från källflödet. Spänger finns utlagda för att möjliggöra för besökare att ta del av miljön utan onödigt slitage. Skyltar på platsen informerar om naturvärdena och om att miljön är känslig och en bänk finns utställd till besökare. Hela skötselområdet är klassat som livsmiljötypen kalktuffkällor (7220).



Figur 4. Skötselområde C: Kalktuffkupolen med påbörjad igenväxning.

Bevarandemål

För livsmiljötypen är det viktigt med ett ständigt framspringande kalkrikt källvatten och kalktuffbildning. Därför är en naturlig hydrologi opåverkad av markavvattning eller exploatering av stor vikt. Livsmiljötypen ska inte växa igen med träd eller buskar och öppna ytor, strukturer, funktioner och substrat ska finnas kvar i samma utsträckning som vid utpekandet. Typiska arter för livsmiljötypen ska finnas och vara livskraftiga. Näringsstatusen ska vara opåverkad av exempelvis gödning. Markslitage på grund av exempelvis terrängkörning och stigar ska ej förekomma eller vara försumbar. Arealen av livsmiljötypen kalktuffkällor (7220) ska inte minska.

Gynnsamt tillstånd ska råda för otandad grynsnäcka, utpekad i Natura 2000-nätverket, och dess livsmiljö.

Förvaltningsriktning

- I huvudsak fri utveckling men där igenväxningsvegetation och större vindfällen avlägsnas.

Skötselåtgärder

- Borttagande av igenväxningsvegetation och större vindfällen.

Skötselområde D – Bäckarna Fillstabäcken och Svindalsbäcken

Beskrivning

Bäckarna inom naturreservatet utgör efter dammutrivningen 2023 viktiga lek- och uppväxtområden för öring och harr som vandrar upp från Storsjön. Det finns också ett bestånd med stationär bäcköring. Dammområdet som tidigare utgjordes av en öppen vattenspegel har nu

restaurerats till en meandrande del av vattendraget. Den del av Fillstabäcken som ingår i Natura 2000-området har en sträcka av 1193 meter och är klassad som livsmiljötypen mindre vattendrag (3260). Av Svindalsbäcken är det 91 meter som är klassad som mindre vattendrag (3260). Totalt är det 0,2 hektar inom naturreservatet som är klassat som mindre vattendrag (3260).



Figur 5. Skötselområde D: Det tidigare dammområdet som restaurerats till ett meandrande vattendrag.

Bevarandemål

I vattendragen ska det finnas naturliga variationer av vattenståndet och skiftande vattendynamik, med lugna till forsande vattendragssträckor, vilket skapar en variation av strandmiljöer och bottnar med förutsättningar för hög biologisk mångfald. Bäckarna ska fortsatt ha funktion som lek- och uppväxtområden för öring och harr som vandrar upp från Storsjön. Det ska vara fria vandringsvägar och finnas strandzoner med naturliga erosions- och sedimentationsprocesser. Bäckarna ska uppnå miljö kvalitetsnormen god ekologisk status. Arealen mindre vattendrag (3260) ska uppgå till minst 0,2 hektar.

Förvaltningsriktning

- Restaurering av vattendragens naturliga strukturer om den planerade kartläggningen visar att behov föreligger.

Skötselåtgärder

- Kartläggning av eventuellt restaureringsbehov.

Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden

Fillstabäcken är ett populärt utflyktsmål som ligger tätortsnära. Parkering, vandringsled och anordningar vid Fillstatuffen förvaltas redan nu av Länsstyrelsen som en del av det befintliga naturreservatet. Trots att parkeringen och en del av vandringsleden ligger utanför naturreservatet har Länsstyrelsen rätt att sköta dessa anordningar. Denna rätt finns inskrivet i fastighetsregistret för de berörda fastigheterna. Utökningen av naturreservatet kommer inte att innebära att några ytterligare anordningar anläggs. För att säkerställa att den känsliga miljön vid kalktuffkupolen inte slits mer än nödvändigt är det förbjudet att cykla inom en begränsad del av naturreservatet.

Bevarandemål

Det ska vara lätt både att hitta och att ta sig till naturreservatet. Vandringsleden ska vara väl utmarkerad och hållas fri från igenväxningsvegetation och vindfällan. Vid Fillstatuffen ska det finnas en spång för att möjliggöra besök utan att den känsliga miljön slits mer än nödvändigt. Där ska också finnas skyltar som berättar om kalktuffkupolen och informerar om att besökare ska hålla sig på spångerna. I anslutning till naturreservatet ska det finnas en parkeringsplats och god information om naturreservatets naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för naturreservatet. Anordningar som spänger och skyltar ska vara i bra skick för att möjliggöra för besökare att ta del av den unika naturmiljön utan att skada densamma.

Skötselåtgärder

- Underhåll av de befintliga anordningarna parkeringsplats, vandringsled, spänger och skyltar. Vid behov utföra kompletterande anordningar i direkt anslutning till de befintliga för att möta behovet från friluftslivet och/eller skydda naturen mot slitage. Observera att undantag h) från föreskrifterna ger markägare rätt att omhänderta vindfällda träd i anslutning till vandringsleden och i kraftledningsgatorna inom område som markeras på beslutskartan (bilaga 1 till naturreservatsbeslutet). Samtidigt ger B-föreskrifterna förvaltaren rätt att hålla vandringsleden fri från vindfällan. Om den/de som äger marken inte har tagit vara på träd som fallit över vandringsleden har förvaltaren rätt att kapa träden och flytta dem till sidan av leden. Innan en sådan åtgärd utförs bör den som äger marken kontaktas. Kanske kan träden kapas på ett sådant sätt att det underlättar för markägaren att ta vara på dem.
- Uppsättande av ny skylt vid naturreservatets entré.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet skall utmärkas i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

En översikt av skötselåtgärder som ska genomföras i naturreservatet Fillstabäcken finns i tabell 3.

Tabell 3. Sammanfattning av skötselåtgärder som bör genomföras i naturreservatet Fillstabäcken samt när dessa skötselåtgärder bör utföras.

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
Hela naturreservatet	Markering av naturreservatets gränser.	1	Inom 1 år	Återkommande vid behov
Hela naturreservatet	Undanröjande av främmande arter	1	Vid behov	Återkommande vid behov
A	Införa skogsbete	1	Inom 5 år	Löpande
A	Slåtter och/eller bete i kraftledningsgator	2	Inom 5 år	Löpande
A	Luckhuggning och röjning av gran inom skyddszon som idag är hygge	2	Vid behov	Återkommande vid behov
A och B	Övervakning av granbarkborre	1	Årligen	Löpande
A och B	Åtgärder för att förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre	1	Vid behov	Återkommande vid behov
B	Hydrologisk utredning av diken för att bedöma om det finns behov av restaureringsinsatser.	1	Inom 5 år	En gång
C	Röjning/avverkning av igenväxningsvegetation på kalktuffkupolen	1	Inom 1 år, därefter vid behov	Återkommande
C	Underhåll av spänger	1	Vid behov	Återkommande
C	Underhåll av bänk	2	Vid behov	Återkommande
C	Underhåll av informationsskyltar	1	Vid behov	Återkommande
D	Kartläggning av eventuellt restaureringsbehov av vattendragen	2	Inom 5 år	En gång
Friluftsliv	Underhåll av parkeringsplats	2	Vid behov	Återkommande
Friluftsliv	Underhåll av vandringsled	1	Vid behov	Återkommande
Friluftsliv	Uppsättning av ny informationstavla vid entrén	1	Inom 1 år	En gång

Övriga uppgifter

Samråd med rennäringen

Innan stängsling för skogsbete sker ska samråd med berörd sameby genomföras.

Uppföljning

En uppföljning av beskrivna bevarandemål ska ske för varje skötselområde för bedömning av områdets bevarandetillstånd. Uppföljningsarbetet anges och utförs av Länsstyrelsen eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljning av bevarandestatusen kan eventuellt påkalla en revidering av skötselplan och målindikatorer. Målindikatorer för uppföljning av bevarandemålen för naturreservatets skötselområden anges i ett särskilt dokument kallat uppföljningsplan som fastställs separat.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för fortlöpande tillsyn av att naturreservatets föreskrifter efterlevs.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltningen bekostas av Naturvårdsverket genom skötselanslag för biotopvårdande åtgärder, utmärkning av reservatets gränser, områdestillsyn samt löpande underhåll.

Källförteckning

Tryckta källor

- Art- och habitatskyddsdirektivet 1992. Rådets (EU) direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.
- Lundqvist, J, 1969: Jordartskarta över Jämtlands län, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr: Ca 45
- Lundqvist J, 1984: Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr Ba 31
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Naturvårdsverket rapport 5601.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar. Naturvårdsverket Rapport 5609.
- Naturvårdsverket 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Naturvårdsverkets Rapport 5788.
- Naturvårdsverket 2009. Åtgärdsprogram för kalktallskogar 2009-2013. Naturvårdsverket rapport 5967.
- Naturvårdsverket 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverkets Rapport 6379.
- Naturvårdsverket 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Naturvårdsverket Rapport 6561.
- Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Handisam 2013. Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Naturvårdsverket Rapport 6562.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2005, reviderad 2017 och 2024. Nationell strategi för formellt skydd skog.
- Skogsstyrelsen 2000. Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer.
- Skogsstyrelsen 2020. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Skogsstyrelsen 2023. Kompletterande förteckning över Skogsstyrelsens signalarter, version 2023-1. Skogsstyrelsen, Jönköping

Sveriges Geologiska Undersökning 1984. Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n.

Östersunds kommun 2022. Östersund 2040 Översiktsplan.

Östersunds kommun 2013. Plan för naturvård och park.

Östersunds kommun 2011. Vindkraft i Östersunds kommun. Tillägg till Översiktsplan.

Källor på internet

Artdatabanken och Naturvårdsverket. Artportalen. www.artportalen.se.

Lantmäteriet. Historiska kartor. <http://historiskakartor.lantmateriet.se>.

Länsstyrelsen i Jämtlands län. Bevarandeplan för Natura 2000-området Fillstabäcken.

<https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Naturvårdverket. EU:s direktiv för biologisk mångfald.

<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/EUs-miljoarbete/Biologisk-mangfald-i-EU/EUs-naturvardsdirektiv/>.

Naturvårdverket. Natura 2000 i Sverige. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Natura-2000/>

Naturvårdverket. Biologisk mångfald. <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/>

Naturvårdverket. Process att bilda naturreservat. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Naturreservat/Process-att-bilda-naturreservat/>.

Naturvårdsverket. Vägledning för arbetet med att bilda naturreservat.

<http://naturvardsverket.se/sv/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddade-omraden/Process-att-bilda-naturreservat/#planera>

Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret. Forsök: <https://app.raa.se/open/fornsok/>

Sametinget. Underlag för planer. www.sametinget.se/8382 Kartor över Riksintresse, strategiska platser och årstidsland

Skogsstyrelsen. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden. Skogsdataportalen

<http://skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se/Skogsdataportalen/>

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Rödlistade arter i Sverige. www.artfakta.se.

Övriga källor

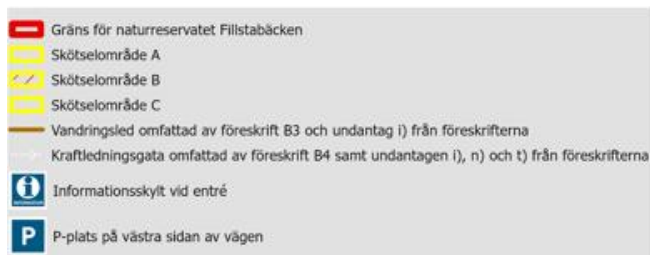
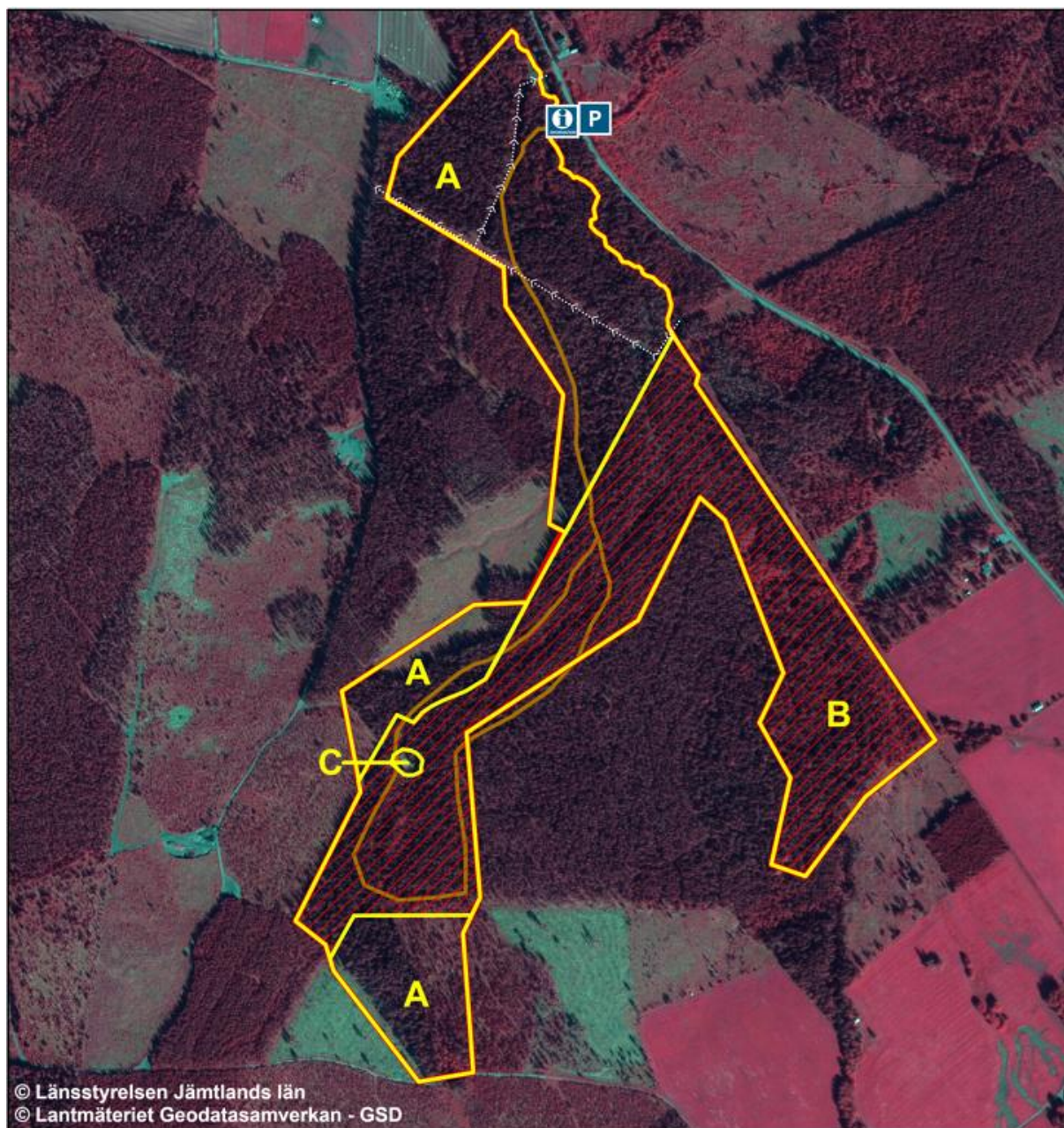
Berggrundsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs berggrundsdatas 2014-01-01. ©

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Jordartsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs jorddatas 2014-01-01. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsens naturvärdesinventeringar.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län

Bilaga 4a. Skötselplankarta Naturreservatet Fillstabäcken

0 200 400 m

Skala: 1:8 000



SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 5 m intervall